

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการศึกษาสถานภาพนกน้ำอพยพ และถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

25 สิงหาคม 2568

TESCO LTD.

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการศึกษาสถานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

1.	บทนำ		1
	1.1	หลักการและเหตุผล	1
	1.2	วัตถุประสงค์	2
	1.3	เป้าหมาย	2
2.	ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง		3
	2.1	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)	3
	2.2	อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	4
	2.3	อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ	6
	2.4	อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่นชนิดพันธุ์ (Convention on Migratory Species: CMS)	7
	2.5	โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian–Australasian Flyway หรือ The East Asian- Australasian Flyway Partnership : EAAFP)	8
	2.6	ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	9
	2.7	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	10
	2.8	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570	10
	2.9	ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)	11
	2.10	นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579	11
	2.11	แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 – 2570	12
	2.12	แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ พ.ศ. 2566-2570	12
	2.13	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)	13

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.	สถานภาพนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่สำคัญ		14
	3.1	บ้านปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี	14
	3.2	นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร	17
	3.3	ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี	19
	3.4	ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม	21
	3.5	บ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม	23
4.	การสำรวจ/ปรับปรุงบัญชีรายชื่อทั้งจำนวนและชนิดพันธุ์นกน้ำอพยพรวมทั้งนกประจำถิ่นที่สำคัญ		25
	4.1	ผลการสำรวจโดยภาพรวม	26
	4.2	ผลการสำรวจจำแนกรายพื้นที่	31
5.	การประเมินสถานภาพ และจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพเพิ่มเติม		35
6.	การจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์		45
7.	การจัดทำข้อมูล Site Information Sheet		46
8.	การจัดทำคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน		47
	8.1	ที่มาและความสำคัญของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	47
	8.2	เป้าหมายของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	48
	8.3	หัวข้อของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาค	49
9.	กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย		51

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
3-1	แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ บ้านปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี	16
3-2	แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ บ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร	18
3-3	แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ กองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี	20
3-4	แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม	22
3-5	แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ หาดเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม	24
4-1	ภาพรวมแสดงพื้นที่เป้าหมายการสำรวจนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่น	25
4-2	จำนวนชนิด และจำนวนตัวของนกน้ำอพยพ-นกชายเลนจาก 6 พื้นที่สำรวจ แบ่งแยกตามเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 – เดือนเมษายน 2568	27
5-1	ผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ	41
5-2	ลักษณะภูมิประเทศ ปากแม่น้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี	43
5-3	ลักษณะภูมิประเทศ ปากน้ำประแส จังหวัดระยอง	44
6-1	กรอบการจัดทำการจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์	46
9-1	กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความสำคัญของนกน้ำอพยพ และกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย	52

สารบัญตาราง

ตารางที่		**หน้า**
4-1	รายชื่อนกน้ำอพยพตามสถานภาพทางการอนุรักษ์ที่พบตลอดการสำรวจ	31
5-1	หลักเกณฑ์และการให้ค่าคะแนนการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ	36
5-2	ผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ	40

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการศึกษาสถานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asia – Australasian Flyway หรือ East Asian – Australasian Flyway Partnership: EAAFP) มีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงาน คือ 1. เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ 2. สนับสนุนการสื่อสาร การศึกษา และการสร้างจิตสำนึกของสาธารณชนให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย 3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยและการติดตามในเส้นทางอพยพรวมทั้งเสริมสร้างความรู้และให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย 4. เสริมสร้างศักยภาพและความสามารถด้านการบริหารจัดการนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย ให้แก่ผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับพื้นที่ 5. พัฒนาปรับปรุงพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยที่มีความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การยกระดับสถานภาพการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ โดยประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ EAAFP ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 ปัจจุบัน มีพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ จำนวน 4 แห่ง คือ ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ปากทะเล – แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร และศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ

สมาชิกโครงการความร่วมมือ EAAFP ต้องดำเนินการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพทุก ๆ 6 ปี เพื่อให้ข้อมูลชนิดพันธุ์นกน้ำอพยพและระบบนิเวศในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ มีความเป็นปัจจุบันก่อนจัดส่งให้สำนักงานเลขาธิการ EAAFP และสามารถใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อการวางแผนหรือจัดเตรียมแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยประสานงานกลางความร่วมมือฯ จึงดำเนินการสำรวจสถานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำในอ่าวไทยตอนในให้เป็นปัจจุบัน และประเมินพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพเพิ่มเติม เพื่อให้มีข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและเครือข่ายให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน การสร้างจิตสำนึกความตระหนักในคุณค่า

และความสำคัญของพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

2) เพื่อศึกษา และรวบรวมข้อมูลสถานภาพนกน้ำอพยพ และนกประจำถิ่นที่สำคัญ ข้อมูลสถานภาพของพื้นที่ทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี ด้านเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ การดำเนินงานของเครือข่ายอนุรักษ์ รวมทั้งสถานการณ์การคุกคามและปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของประชากรนกในพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่สำคัญของประเทศไทย

3) เพื่อประเมินศักยภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพในประเทศไทยในการเสนอขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ และจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการนำเสนอขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (Site Information sheet) ตามรูปแบบของ EAAFP

4) เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

1.3 เป้าหมาย

1) เป้าหมายเชิงผลผลิต

(1) ข้อมูลสถานภาพนกน้ำอพยพของพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพในอ่าวไทยตอนใน และพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

(2) ข้อมูล Site Information Sheet ของพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพในอ่าวไทยตอนในและพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

(3) คู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2) เป้าหมายเชิงพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

(1) พื้นที่เป้าหมาย : พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพบริเวณอ่าวไทยตอนใน 6 พื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 ประกอบด้วย (1) บ้านปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี (2) นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร (3) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ (4) ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม และ (5) หาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มเติม จำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ (1) ปากแม่น้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี และ (2) ปากน้ำประแส จังหวัดระยอง

(2) กลุ่มเป้าหมาย : ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนในพื้นที่

2. ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

โครงการศึกษาสถานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องในหลายระดับ ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าร่วม ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งรายละเอียดของนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ซึ่งประเทศสมาชิกแต่ละประเทศได้มีข้อตกลงร่วมกันในการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย ไปขับเคลื่อนการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จภายในปี พ.ศ. 2573 หรือภายใน 15 ปี (เริ่มต้นที่ปี พ.ศ. 2558)

การดำเนินการตามกรอบของโครงการสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป้าหมายย่อย 14.2 บริหารจัดการและปกป้องระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบที่มีนัยสำคัญ รวมถึงโดยการเสริมภูมิต้านทานและปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูเพื่อบรรลุการมีมหาสมุทรที่มีสุขภาพดี และมีผลิตภาพและเป้าหมายย่อย 14.5 ภายในปี พ.ศ. 2563 อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ 10 โดยให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่ สำหรับเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งการดำเนินการโครงการนี้ จะเป็นการดำเนินการตาม เป้าหมายย่อย 15.1 สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ระบบนิเวศบนบกและแหล่งน้ำจืดในแผ่นดิน รวมทั้งบริการทางระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ ภูเขาและพื้นที่แห้งแล้ง โดยเป็นไปตามข้อบังคับภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ และเป้าหมายย่อย 15.5 ปฏิบัติการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อลดการเสื่อมโทรมของถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ หยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ปกป้องและป้องกันการสูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม และเป้าหมายย่อย 15.c เพิ่มพูนการสนับสนุนในระดับโลกแก่ความพยายามที่จะต่อสู้กับการล่า การเคลื่อนย้ายชนิดพันธุ์คุ้มครอง รวมถึงโดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

2.2 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Convention on Biological Diversity: CBD) เป็นข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่มีเจตนารมณ์ให้รัฐบาลทุกประเทศพัฒนาประเทศโดยไม่ละเลยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีสถานะเป็น “กฎหมายระหว่างประเทศ” ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างความร่วมมือของประชาคมโลก ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดความยั่งยืนและเป็นธรรม เนื่องจากปัญหาในด้านต่าง ๆ ของความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การทำลายระบบนิเวศน์ป่าเขตร้อนอันเป็นแหล่งกำเนิด และถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตจำนวนมาก การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต การค้าขายพืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ฯลฯ ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศต่าง ๆ การดำเนินงานโดยลำพังของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่อาจแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้

ความหลากหลายทางชีวภาพ ตามนิยามของอนุสัญญาฯ หมายถึง ความหลากหลายของชนิดสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางพันธุกรรม และความหลากหลายทางระบบนิเวศ จึงนับเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับแรก ที่ครอบคลุมการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ กำหนดให้ภาคีต้องดำเนินการอนุรักษ์ทั้งในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ เช่น ธนาคารพันธุกรรม สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ โดยมีมาตรการต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งระบบพื้นที่อนุรักษ์ การฟื้นฟูระบบนิเวศน์ที่เสื่อมโทรม การให้ความเคารพและสงวนรักษาความรู้และการปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่น ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
2. การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน กำหนดให้ภาคีสมาชิกพยายามสร้างเงื่อนไขเพื่อเอื้ออำนวยในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม สำหรับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมโดยภาคีอื่น ๆ และไม่วางข้อจำกัด ซึ่งขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา และกำหนดให้การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน
3. การแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรม และเท่าเทียม ภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน ทั้งผลประโยชน์ผ่านกลไกทางการเงิน หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยี

การขับเคลื่อนอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่ผ่านมา เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ 2011 - 2020 และเป้าหมายไอจิ (Strategic Plan for Biodiversity 2011 - 2020 and the Aichi Targets) ซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อปี พ.ศ. 2563 และจากการประชุมสมัชชาภาคีว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ หรือ UN Convention on Biological Diversity (CBD COP15) เมื่อธันวาคม 2565 ได้มีการรับรอง

กรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลกฉบับใหม่ ชื่อว่า **กรอบงานคุนหมิง – มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework)** โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กรอบงานคุนหมิง – มอนทรีออล ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ปี ค.ศ. 2050 ดังนี้

วิสัยทัศน์ของกรอบงานฯ กำหนดให้ประชาคมโลกมีชีวิตที่ดีควบคู่ไปกับการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์

“ภายในปี ค.ศ. 2050 ความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการประเมินคุณค่า อนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด รักษาบริการจากระบบนิเวศ โลกมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน และส่งผ่านผลประโยชน์ที่สำคัญให้แก่ประชาชนทุกคน”

กรอบงานฯ ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ระยะยาว สำหรับปี ค.ศ. 2050 ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2050 ดังนี้

1. เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทุกระบบนิเวศ
2. ดำรงรักษาหรือเพิ่มพูนประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ
3. แบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม
4. แก้ปัญหาช่องว่างทางการเงินและแนวทางดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ ปี 2050

กรอบงานดังกล่าวประกอบด้วย 23 เป้าหมายย่อย (Target) ซึ่งเป็นกิจกรรมเร่งด่วนที่จะต้องบรรลุผลให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 ครอบคลุม 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ กลุ่มที่ 2 การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการประชาชน และกลุ่มที่ 3 เครื่องมือการแก้ปัญหาการดำเนินงานและการผลักดันให้ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลัก

โครงการสอดคล้องกับกิจกรรมเป้าหมาย กรอบงานคุนหมิง-มอนทรีออล ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ดังนี้

กลุ่มที่ 2 การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อประชาชน ประกอบด้วย

- เป้าหมาย 9 จัดการชนิดพันธุ์ในธรรมชาติเพื่อสร้างผลผลิตการบริการและใช้ประโยชน์จากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน
- เป้าหมาย 11 ดูแล รักษาระบบนิเวศเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

กลุ่มที่ 3 เครื่องมือและการแก้ปัญหาการดำเนินงานและการบูรณาการ ประกอบด้วย

- เป้าหมายที่ 21 มีข้อมูลเพียงพอในการกำหนดแนวทางบริหารจัดการ
- เป้าหมายที่ 22 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

2.3 อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar Convention) มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และยับยั้งการสูญหายของพื้นที่ชุ่มน้ำโลก โดยสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำดำเนินการตามแผนกลยุทธ์อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ฉบับที่ 4 ปี พ.ศ. 2553-2567 (4th Strategic Plan 2016-2024) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และกรอบงานคุนหมิง – มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก จึงมีการขยายการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับที่ 4 ออกไปจนถึงการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 15 โดยขอให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ เตรียมการสำหรับการจัดทำแผนกลยุทธ์อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ฉบับที่ 5 ที่ให้ความสำคัญกันกับประเด็นพื้นที่ชุ่มน้ำและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและรายงานความคืบหน้าของการจัดทำแผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 5 ให้คณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ และภาคีอนุสัญญาฯ ทราบเป็นระยะ พร้อมเห็นควรให้มีการติดตามการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับที่ 4 ในระยะสิ้นสุดแผน เพื่อนำมาใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดทำแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับที่ 5 ต่อไป

สำหรับแผนกลยุทธ์อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ฉบับที่ 4 ปี พ.ศ. 2553 - 2567 (4th Strategic Plan 2016-2024) มีวิสัยทัศน์ คือ

“พื้นที่ชุ่มน้ำได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด และตระหนักในประโยชน์และคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ”

สำหรับเป้าประสงค์ของแผนกลยุทธ์อนุสัญญาฯ ฉบับที่ 4 กำหนดขึ้นจากความต้องการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มในทางลบที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อป้องกัน ยับยั้ง และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมพื้นที่ชุ่มน้ำของโลก โดยจำแนกเป้าประสงค์ทางกลยุทธ์เป็น 4 เป้าประสงค์ คือ

(1) ให้ความสำคัญกับปัจจัยขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย และความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำ
(2) การอนุรักษ์และบริหารจัดการเครือข่ายแรมซาร์ไซต์ (Ramsar Site Network) อย่างมีประสิทธิภาพ
(3) การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด
(4) การส่งเสริมการอนุวัตหรือการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ

ซึ่งแต่ละเป้าประสงค์จะกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น 4 เป้าหมายหลัก 19 เป้าหมายย่อย รวมถึงเป้าหมายการดำเนินงานในระดับโลก ต่างมีทิศทางในการแสวงหาการบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของโลก ตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์

โครงการมีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ฉบับที่ 4 ปี พ.ศ. 2553 - 2567 ในกิจกรรมเป้าหมายที่**เป้าหมายย่อย 9** การใช้พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดมีความเข้มแข็งผ่านการจัดการทรัพยากรแบบบูรณาการในระดับที่เหมาะสม ภายในเขตลุ่มน้ำหรือตามเขตชายฝั่ง **เป้าหมายย่อย 10** ความรู้ดั้งเดิม นวัตกรรม และการปฏิบัติของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดและการใช้ทรัพยากรพื้นที่ชุ่มน้ำตามประเพณีของพวกเขาได้รับการบันทึกไว้ เคารพภายใต้กฎหมายระดับชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการอย่างเต็มที่และสะท้อนให้เห็นในการดำเนินการของอนุสัญญาด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง **เป้าหมายย่อย 15** การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและการสนับสนุนของภาคีในแต่ละภูมิภาคได้รับการเสริมและพัฒนาให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการดำเนินการตามอนุสัญญาอย่างเต็มที่ **และเป้าหมายย่อย 17** การเงินและทรัพยากรอื่น ๆ ในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์แรมซาร์มีประสิทธิภาพจากทุกแหล่ง

2.4 อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่นชนิดพันธุ์ (Convention on Migratory Species: CMS)

อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น ค.ศ. 1979 มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทั้งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าบนบกในทะเลและนกอพยพย้ายถิ่น ปรียาภรณ์ เกราะแก้ว (2556) ได้สรุปการกำหนดเป้าหมายของการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพชนิดหนึ่งจะถือว่าเป็นที่พึงพอใจ เมื่อสถานภาพการอนุรักษ์ของสัตว์ป่าชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่น ดังนี้

1) ข้อมูลพลวัตประชากร ระบุว่าชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่นกำลังดำรงตัวเองอยู่ได้ในระยะยาว ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่มีชีวิตของระบบนิเวศของตน

2) แนวอพยพของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่มีการอพยพย้ายถิ่นไม่ได้ลดลงในปัจจุบัน หรือไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงในระยะยาว

3) มีและจะมีในอนาคตอันใกล้ แหล่งที่อยู่อาศัยที่พอเพียงที่จะธำรงประชากรของชนิดพันธุ์สัตว์ป่า ที่มีการอพยพย้ายถิ่นในระยะยาว และ

4) การกระจาย และระดับความอุดมสมบูรณ์ของชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่นใกล้เคียงในอดีตจนถึงขั้นที่ว่าระบบนิเวศมีศักยภาพเหมาะสมดำรงอยู่ได้ และถึงขั้นที่ว่ามีการจัดการสัตว์ป่าอย่างชาญฉลาดอย่างสม่ำเสมอ

โครงการมีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ในประเด็นการมุ่งเน้นการอนุรักษ์สัตว์ป่าที่มีพฤติกรรมอพยพข้ามพรมแดน ซึ่งรวมถึงนกน้ำอพยพ โดยตรง การศึกษาสถานภาพนกน้ำอพยพในประเทศไทยจึงสอดคล้องกับแนวทางของอนุสัญญา ที่สนับสนุนให้ประเทศที่อยู่ในแนวเส้นทางอพยพของสัตว์ป่ามีบทบาทในการวิจัย อนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรข้ามพรมแดนร่วมกัน

2.5 โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian–Australasian Flyway หรือ The East Asian- Australasian Flyway Partnership : EAAFP)

เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ และถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย ซึ่งได้รับการรับรองจากการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development : WSSD) โดยถูกจัดอยู่ในรายการข้อริเริ่ม II (Type II Initiative List) ที่เป็นข้อริเริ่มที่ยังไม่เป็นทางการภายใต้หลักความสมัครใจ (Informal Voluntary Initiative) มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ และถิ่นที่อยู่อาศัย โดยประชาชนหรือชุมชนได้อาศัยใช้ประโยชน์พื้นที่นี้ในการเลี้ยงชีพ ต่อ7มาในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ สมัยที่ 13 ณ นครดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้ให้การรับรอง EAAFP เป็นความริเริ่มระดับภูมิภาคภายใต้อนุสัญญาฯ (Ramsar Regional Initiative: RRI) ปัจจุบันความร่วมมือพันธมิตรฯ มีสมาชิก 48 องค์กร ประกอบด้วยพันธมิตรพิเศษ 1 องค์กร รัฐบาลจาก 18 ประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ 6 องค์กร องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ 13 องค์กร องค์กรระหว่างประเทศ 1 องค์กร และหุ้นส่วนทางธุรกิจระหว่างประเทศ 1 องค์กร และหน่วยริเริ่มการดำเนินงานด้านนกน้ำอพยพอื่น ๆ 8 โครงการ
(ที่มา : https://www.eaaflyway.net สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2566) Update ข้อมูลล่าสุดอีกครั้ง

แผนกลยุทธ์ของสำนักเลขาธิการ EAAFP

EAAFP มีกรอบแนวทางการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของพันธมิตรในเส้นทางบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย ค.ศ. 2019-2028 (EAAFP Strategic Plan 2019 - 2028) ตามข้อมติที่ 1 และได้รับการรับรองในการประชุมภาคีพันธมิตร (Meeting of Partners to the Partnership for East Asian-Australasian Flyway: MOP) ครั้งที่ 10 ณ เมือง Changjiang สาธารณรัฐประชาชนจีน

แผนกลยุทธ์ ได้กำหนดเป้าหมายผลผลิต ตัวชี้วัด และกรอบแนวทางในการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้ภาคีสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการจัดการ (EAAFP, 2018) และมีวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ ดังนี้

1) สร้างเครือข่ายนกน้ำอพยพที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย

2) ส่งเสริมการสื่อสาร การให้ความรู้ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย

3) ส่งเสริมการวิจัย และการติดตามนกน้ำอพยพ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4) สร้างเสริมศักยภาพของผู้กำกับดูแลพื้นที่ ผู้บริหาร และชุมชนพื้นถิ่นในการอนุรักษ์นกน้ำอพยพทรัพยากรธรรมชาติและถิ่นที่อยู่อาศัย

5) พัฒนาแนวคิดในวงกว้างเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ โดยเฉพาะชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญในเส้นทางบิน และถิ่นที่อยู่อาศัย

2.6 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนั้น การพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้าน การพัฒนาที่เกี่ยวข้องมีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคง พร้อมกับการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องกับลักษณะการใช้พื้นที่ที่ชัดเจน ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างและปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้จำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ภารกิจ และพื้นที่ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”

โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ใน**ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยประเด็นที่สอดคล้อง ได้แก่ ประเด็นสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ได้แก่ การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด สำหรับประเด็นสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ได้แก่ การปรับปรุง ฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ และในประเด็นพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติมรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2.7 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งจัดทำแผนแม่บทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 23 ฉบับ เสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทฯ ตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาและบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

โครงการมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งหมด 5 แผนย่อย ซึ่งสอดคล้องกับแผนย่อย ดังนี้

1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์

2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่สำคัญ

2.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ได้แบ่งเป็น 4 มิติ ประกอบด้วย มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ โดยกำหนดหมุดหมาย จำนวน 13 หมุดหมาย

โครงการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 ใน**หมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ** ซึ่งมีความสอดคล้องใน**เป้าหมายที่ 2** การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งขับเคลื่อนตามกลยุทธ์ที่ 3 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลจากการศึกษาโครงการสามารถนำมาใช้ในกลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการผลิตให้เพียงพอและมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประกอบการขับเคลื่อนตามกลยุทธ์ย่อยที่ 3.3 บริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องตามกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมและกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ โดยผลจากการศึกษาโครงการสามารถนำมาใช้กลยุทธ์ย่อยที่ 4.6 พัฒนาฐานข้อมูล/องค์ความรู้/มาตรฐาน/กฎหมาย/มาตรการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ

2.9 ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปมาก ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้างและทวีความรุนแรงขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ทำการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยมีวิสัยทัศน์คือ “อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุล” ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ (12 เป้าหมาย)

โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มีความสอดคล้องใน**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน** ในเป้าหมายที่ 5 ลดอัตราการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.10 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มีวิสัยทัศน์“ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืน และเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” ประกอบด้วย 4 นโยบาย

โครงการสอดคล้องของกับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มีความสอดคล้องใน**นโยบายที่ 1 จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน** ในส่วนของนโยบายที่ 1.1 อนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ยั่งยืน และเป็นธรรม ในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และ**นโยบายที่ 3 ยกระดับมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ในส่วนนโยบายที่ 3.1 พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และนโยบายที่ 3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัด ส่วน**นโยบายที่ 4 สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** มีความสอดคล้องกับนโยบายที่ 4.1 พัฒนาองค์ความรู้และกิจกรรมเพื่อสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายที่ 4.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมให้กับทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ

2.11 แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 - 2570

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 – 2570 กำหนดวิสัยทัศน์ “ทรัพยากรมั่งคั่ง สิ่งแวดล้อมปลอดภัยด้วยการบริหารจัดการข้ามมิติแบบองค์รวม” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเป็นแนวทางให้กับหุ้นส่วนการพัฒนานำไปใช้เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ เกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) เพื่อให้การผลิตและบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปอย่างสมดุลกับฐานทรัพยากร และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ และสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (3) เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ภายใต้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566–2570 เป็น 5 ยุทธศาสตร์

โครงการความสอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566-2570 **ในยุทธศาสตร์ที่ 1** การจัดการทรัพยากรธรรมชาติบกและความหลากหลายทางชีวภาพให้เติบโต และมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และ**ยุทธศาสตร์ที่ 5** การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.12 แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ พ.ศ. 2566-2570

แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ พ.ศ. 2566-2570 เป็นแผนหลักของประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการบูรณาการ การดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในมาตรา 6 ที่กำหนดให้ภาคีดำเนินการจัดทำกลยุทธ์หรือแผนระดับชาติ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยนำกรอบงานคุนหมิง-มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework) ที่ได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 15 มาถ่ายทอดเป็นแผนและเป้าหมายในระดับประเทศ เพื่อร่วมมือกับประชาคมโลกในการหยุดยั้งการสูญเสียและฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

ยุทธศาสตร์ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ เป็นกรอบการดำเนินงานในระดับปฏิบัติที่มีทิศทางชัดเจน สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยให้บรรลุเป้าประสงค์และเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม และเสริมสร้างให้เกิด การบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมตอบสนองต่อสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ โดยมี 3 ยุทธศาสตร์ และ 12 เป้าหมายระดับชาติ

โครงการสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ พ.ศ. 2566-2570 ใน**ยุทธศาสตร์ที่ 1 การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และขจัดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อคงไว้ซึ่งบริการจากระบบนิเวศ** ในเป้าหมายที่ 1 ลดการสูญเสียพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญทั้งบนบกและในทะเล โดยการวางแผนเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ และ**ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างขีดความสามารถและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ** ในเป้าหมายที่ 8 บูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพในนโยบาย แผนและการดำเนินงานของทุกภาคส่วนในทุกระดับ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และเป้าหมายที่ 10 พัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน เพื่อใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจและการดำเนินงานในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ

2.13 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ทรัพยากรของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งทรงมีสายพระเนตรยาวไกล โดยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญ และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคลากร อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย โดย**วัตถุประสงค์** เพื่อให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืชและทรัพยากร ให้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ จนเกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย และให้มีระบบข้อมูลพันธุกรรมพืชและทรัพยากร สื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ดำเนินงานโดยอยู่ภายใต้แผนแม่บทซึ่งเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา โดยปัจจุบันดำเนินการตาม**แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปี ที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)** มีกรอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสนองพระราชดำริในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศเป็นองค์รวมโดยดำเนินการในทรัพยากร 3 ฐาน ได้แก่ 1) ทรัพยากรกายภาพ 2) ทรัพยากรชีวภาพ และ 3) ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีแนวทางการดำเนินงาน 3 กรอบ 8 กิจกรรม

โครงการสอดคล้องกับแผนแม่บทใน <u>กรอบที่ 3 กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร โครงการที่ 4 การจัดการพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

3. สถานภาพนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่สำคัญ

พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพประเทศไทยตั้งอยู่ในเส้นทางการบินอพยพ เอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (East Asian-Australasian Flyway : EAAF) มี 4 แห่ง ได้แก่ (1) พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ (2) นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร (3) บ้านปากทะเล - แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี และ (4) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) 72 พรรษา มหาราชินี

สำหรับพื้นที่ศึกษาโครงการ ได้แก่ พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพบริเวณอ่าวไทยตอนใน 6 พื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 ประกอบด้วย (1) บ้านปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี (2) แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี (3) นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร (4) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ (5) ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม และ (6) หาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพในพื้นที่ศึกษาบริเวณอ่าวไทยตอนใน มีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Wetlands) ได้แก่ ทะเลและชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ป่าชายเลน และหาดโคลน หาดเลน รวมทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human-Made Wetlands) ได้แก่ นาเกลือ โดยในแต่ละพื้นที่มีสถานภาพที่สำคัญ ดังนี้

3.1 บ้านปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี

<u>นกที่สำคัญ</u> ที่ตามทะเบียนชนิดพันธุสัตวที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตวมีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 ได้แก่ <u>กลุ่มที่ 1</u> นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกบู๊บบี้สีน้ำตาล นกน็อดดี้ และนกกระสาปากเหลือง <u>กลุ่มที่ 2</u> นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกทะเลขาเขียวลายจุด นกน็อตใหญ่ นกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล และนกปากช้อนหน้าดำ <u>กลุ่มที่ 3</u> นกที่อยู่ในระดับมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ นกคิตติเวกขาดำ นกจมูกหลอดคอขาว นกยางจีน นกนางนวลแกลบอะลูเชียน และนกกรีดน้ำ

<u>ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่</u> เป็นพื้นที่ที่มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สำคัญ ได้แก่ ลิง นากใหญ่ขนเรียบ เสือปลา และค้างคาวแม่ไก่ภาคกลาง นอกจากนี้ยังมีวาฬบรูด้า และโลมาหัวบาตรหลังเรียบ

<u>การใช้ประโยชน์ที่ดิน</u> ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาเกลือ รองลงมาเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2567 พบว่า พื้นที่ป่าชายเลน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง ส่วนพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น พื้นที่ทะเลมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่บริเวณปากทะเลมีการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพื้นที่นาเกลือบริเวณชายฝั่งได้รับผลกระทบส่งผลให้มีพื้นที่ลดลง

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลปากทะเล ตำบลบางแก้ว ตำบลแหลมผักเบี้ย และหาดเจ้าสำราญ โดยมีชุมชนอยู่ในพื้นที่ จำนวน 12 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1 ดอนมะขามย่างเนื้อ หมู่ที่ 2 ปากทะเลนอก หมู่ที่ 3 ปากทะเล หมู่ที่ 4 บางอินทร์ หมู่ที่ 1 เหมืองกลาง หมู่ที่ 3 ทำเนียบ และหมู่ที่ 4 บางแก้ว หมู่ที่ 1พะเนิน หมู่ที่ 2 ดอนใน หมู่ที่ 3 ดอนกลาง และหมู่ที่ 4 ดอนคดี ส่วนตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมืองเพชรบุรี จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หาดเจ้าสำราญนอก

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ นาเกลือ รองลงมาเป็นนาข้าว พบในพื้นที่หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ด้านการประมง มีการทำประมงชายฝั่งในพื้นที่ หมู่ที่ 2, 3 และ 4 และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ด้านเครือข่ายอนุรักษ์ ประกอบด้วย สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST) มูลนิธิรักษ์ไทย และกลุ่มรักษ์ปากทะเลบางแก้วภายในเครือข่ายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแหลมผักเบี้ย ภายในเครือข่ายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์การคุกคาม มีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ บริเวณชายฝั่งมีการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจากรายงานสถานภาพการกัดเซาะชายฝั่ง ปี พ.ศ. 2565 พบว่าจังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งและยังไม่มีการแก้ไข เป็นระยะทาง 5.46 กิโลเมตร โดยมีระดับรุนแรงเป็นระยะทาง 2.27 กิโลเมตร ด้านรายงานชนิดพันธุ์รุกราน/ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของปลาหมอคางดำ ที่บริเวณชายทะเลบางแก้ว หมู่ 4 ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ส่วนคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่ ในปี พ.ศ. 2565 บริเวณปากคลองบ้านแหลม ตอนกลาง และปากคลองบ้านแหลม ตอนใต้ อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม มีต้นเหตุจากน้ำเสียจากครัวเรือนและของเสียจากเมือง และน้ำเสียจากโรงงาน นอกจากนี้ยังมีรายงานพบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากแม่น้ำแม่น้ำบางตะบูน (3,176,829 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 48 ตัน/ปี) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง มีรายงานว่า พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)

ภาพที่ 3-1 แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ บ้านปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี

3.2 นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

นกที่สำคัญ พบนกที่มีสถานภาพตามทะเบียนชนิดพันธุสัตวที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตวมีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกนางนวลแกลบแม่น้ำ และนกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส กลุ่มที่ 2 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกน็อตใหญ่ และกลุ่มที่ 3 นกที่อยู่ในระดับมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน และนกนางนวลแกลบอะลูเชียน

ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งสิ้น 9 วงศ์ 11 สกุล 15 ชนิด มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 10 ชนิด โดยเป็นพื้นที่ที่มีสัตว์ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) ได้แก่ วาฬบรูด้า โลมาหัวบาตรหลังเรียบ และมีสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ (EN) ได้แก่ โลมาอิรวดี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รองลงมาเป็นป่าชายเลน และพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2567 พบว่า ป่าชายเลนมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเล และนากุ้งร้าง ส่วนพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีพื้นที่เพิ่มขึ้น

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมตำบลโคกขาม จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 3 สหกรณ์ 1 และหมู่ที่ 8 สหกรณ์ ตำบลบางหญ้าแพรก จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 5 หัวโพรง และหมู่ที่ 6 นาเกลือมณีรัตน์ และตำบลพันท้ายนรสิงห์ จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 4 สหกรณ์

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีเกษตรกรที่ทำนาเกลือ 573 ไร่ ยังเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่ง

ด้านเครือข่ายอนุรักษ์ ประกอบด้วยสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST) และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บางกระเจ้า และกลุ่มอนุรักษ์มหาชัยฝั่งตะวันออก ที่ดำเนินการภายใต้เครือข่ายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์การคุกคาม มีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ด้านรายงานชนิดพันธุ์รุกราน/ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของปลาหมอคางดำที่บริเวณพบในคลองสนามชัย ตำบลโคกขาม ส่วนคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่ ในปี พ.ศ. 2565 ในปี พ.ศ. 2565 บริเวณปากแม่น้ำท่าจีนอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก มีต้นเหตุจากน้ำเสียจากครัวเรือนและของเสียจากเมือง และน้ำเสียจากโรงงาน นอกจากนี้ยังมีรายงานพบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากแม่น้ำท่าจีน (16,606,047 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 219 ตัน/ปี) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง มีรายงานว่า พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)

ภาพที่ 3-2 แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ บ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

3.3 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี

นกที่สำคัญ นกที่มีสถานภาพตามทะเบียนชนิดพันธุสัตวที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตวมีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส และนกกระสาปากเหลือง กลุ่มที่ 2 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกน็อตใหญ่ และนกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล และกลุ่มที่ 3 นกที่อยู่ในระดับมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน และนกนางนวลแกลบอะลูเชียน

ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งสิ้น 6 วงศ์ 8 สกุล 11 ชนิด พบกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 4 ชนิด โดยอยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ โลมาอิรวดี และอยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ วาฬบรูด้า โลมาหัวบาตรหลังเรียบ และโลมาหลังโหนก พบกลุ่มปลา จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ ปลาหมอ ปลาตาเหลือกสั้น – ปลาตาเหลือก ปลากระบอกเงิน ปลาเขือ ปลาจุมพรวด ปลาตีนเล็กจุดสีน้ำตาล และปลาพรวดกระโดงสูง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตทหาร การเปลี่ยนแปลงพื้นที่จึงเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนที่เพิ่มขึ้น

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3 คลองยายจิ๋ว

อาชีพ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในพื้นที่อุตสาหกรรม และด้านการค้าขายเป็นสำคัญ ในปัจจุบันด้านเกษตรกรรมยังคงมีการประกอบอาชีพเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง และประมงชายฝั่งอยู่บ้างเล็กน้อย

ด้านเครือข่ายอนุรักษ์ ประกอบด้วยกองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาธิการทหารบก และมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (FEED)

สถานการณ์การคุกคาม บริเวณโดยรอบพื้นที่สถานตากอากาศบางปูมีการขยายตัวของชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาโครงการอุตสาหกรรมเพิ่มเติมในพื้นที่โดยรอบ ที่อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ด้านรายงานชนิดพันธุ์รุกราน/ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของปลาหมอคางดำ ที่ในเขตตำบลบางปูใหม่ ส่วนคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่ ในปี พ.ศ. 2565 บริเวณโรงงานฟอกย้อม กม. 35 และปากคลอง 12 ธันวา อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก มีต้นเหตุจากน้ำเสียจากครัวเรือนและของเสียจากเมือง และน้ำเสียจากโรงงาน นอกจากนี้ยังมีรายงานพบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากทางแม่น้ำเจ้าพระยา (68,708,612 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 681 ตัน/ปี) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง มีรายงานว่า พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)

ภาพที่ 3-3 แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี

3.4 ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม

นกที่สำคัญ นกที่มีสถานภาพตามทะเบียนชนิดพันธุสัตวที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตวมีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ นกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส และกลุ่มที่ 2 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกน็อตใหญ่

ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งสิ้น 7 วงศ์ 7 สกุล 13 ชนิด มีปลา 99 ชนิด เป็นปลาที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) ได้แก่ ปลากระเบนราหู และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) ได้แก่ ปลาบู่ใส นอกจากนั้น ยังมีปลาชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว 2 ชนิด คือ ปลาหมอเทศ และปลานิล

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รองลงมาเป็นป่าชายเลน และนาเกลือ ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2567 พบว่า พื้นที่ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีพื้นที่ลดลง

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยมีจำนวน 3 ตำบล 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วยตำบลบางจะเกร็ง ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 ฉู่ฉี่ และหมู่ที่ 5 รามัญตะวันออก ตำบลแหลมใหญ่ ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1คลองด่าน หมู่ที่ 7 คลองสองร่อง และหมู่ที่ 8 จัดสรรคลองด่า และตำบลบางแก้ว ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6 โรงกุ้ง หมู่ที่ 8 ปากมาบ หมู่ที่ 9 ชายทะเล และหมู่ที่ 10 บางบ่อล่าง

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง/ประมงน้ำลึก และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย เช่น ปูทะเล กุ้งทะเล ปลากะพง รวมทั้งการจับสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น การหยอดหอยหลอด และสัตว์น้ำขนาดเล็กอื่น ๆ และมีการประกอบธุรกิจต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว คือ จำหน่ายอาหารทะเลแปรรูป และประกอบธุรกิจร้านอาหาร

ด้านเครือข่ายอนุรักษ์ ประกอบด้วยกลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูดอนหอยหลอด บ้านฉู่ฉี่ กลุ่มอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน ตำบลบางแก้ว

สถานการณ์การคุกคาม มีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ด้านรายงานชนิดพันธุ์รุกราน/ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของปลาหมอคางดำ นอกจากนี้ยังมีรายงานพบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากแม่น้ำแม่กลอง (10,755,407 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 177 ตัน/ปี) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง มีรายงานว่า พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)

ภาพที่ 3-4 แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม

3.5 บ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

นกที่สำคัญ นกที่มีสถานภาพตามทะเบียนชนิดพันธุสัตวที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตวมีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ นกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส และกลุ่มที่ 2 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกน็อตใหญ่

ความหลากหลายทางชีวภาพใน พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งสิ้น 7 วงศ์ 7 สกุล 13 ชนิด มีปลา 99 ชนิด

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2567 พบว่า พื้นที่ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยมีจำนวน 2 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่ที่ 2 คลองโคน และหมู่ที่ 4 แพรกทะเล

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำประมงชายฝั่ง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น เลี้ยงกุ้ง หอยแครง หอยแมลงภู่ ควบคู่กับการทำกะปิและมีการทำน้ำตาลมะพร้างบ้างในหมู่ที่ 1 ด้านการท่องเที่ยวของตำบล มีกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลคลองโคน โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านเครือข่ายอนุรักษ์ ประกอบด้วยกลุ่มพิทักษ์รักษ์ทะเลคลองโคน และ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน

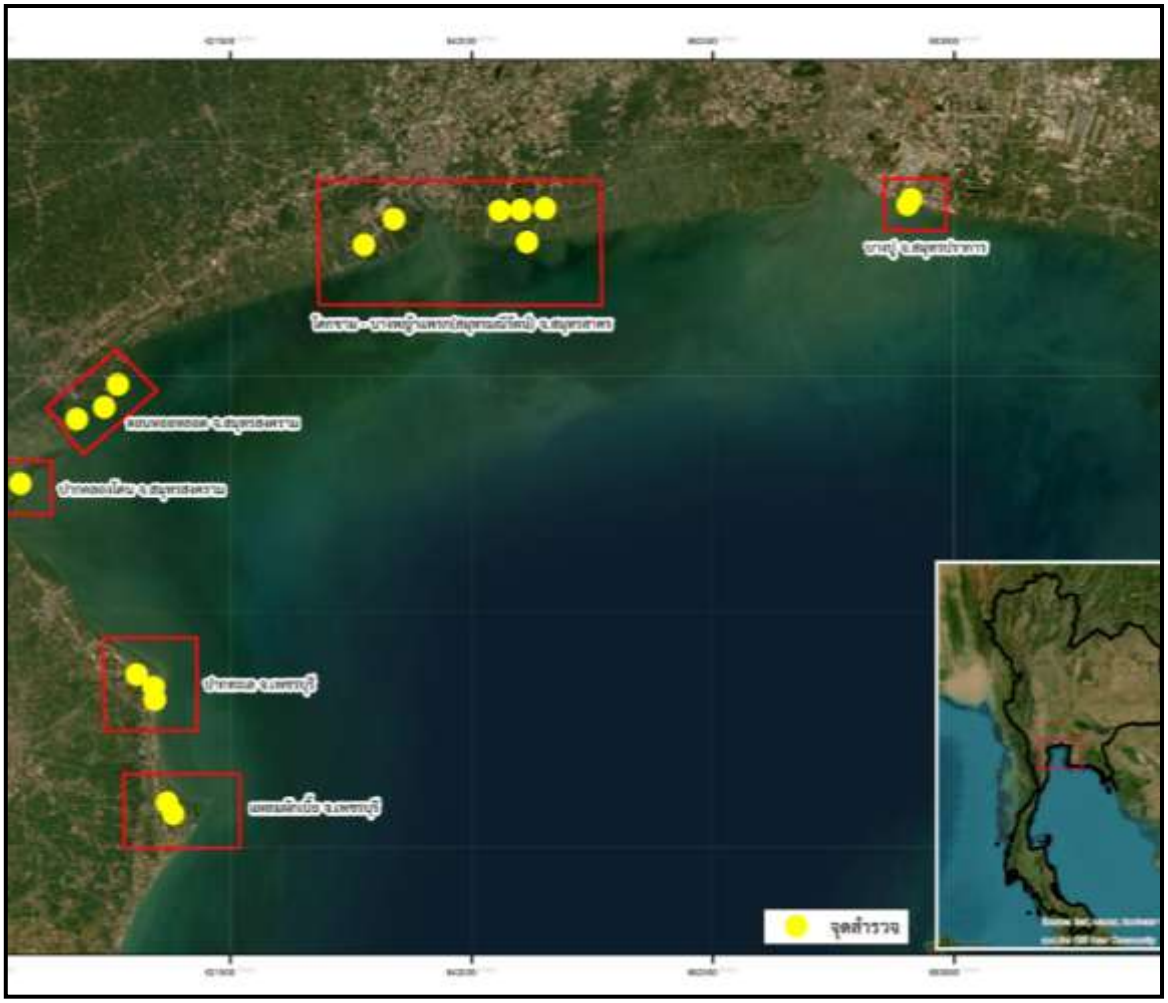
สถานการณ์การคุกคาม มีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ด้านรายงานชนิดพันธุ์รุกราน/ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของปลาหมอคางดำ นอกจากนี้ยังมีรายงานพบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากแม่น้ำแม่กลอง (10,755,407 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 177 ตัน/ปี) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง มีรายงานว่า พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)

ภาพที่ 3-5 แสดงกายภาพพื้นที่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ หาดเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

4. การสำรวจ/ปรับปรุงบัญชีรายชื่อทั้งจำนวนและชนิดพันธุ์นกน้ำอพยพรวมทั้งนกประจำถิ่นที่สำคัญ

การสำรวจ/ปรับปรุงบัญชีรายชื่อทั้งจำนวนและชนิดพันธุ์นกน้ำอพยพรวมทั้งนกประจำถิ่นที่สำคัญในพื้นที่ศึกษาเครือข่ายนกน้ำอพยพบริเวณอ่าวไทยตอนในจำนวน 6 พื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและถิ่นอาศัยทั้งในและนอกช่วงฤดูกาลนกน้ำอพยพ ซึ่งประเทศไทยจะนับช่วงฤดูกาลนกน้ำอพยพตั้งแต่เดือนตุลาคม-เดือนเมษายนของทุกปี และพื้นที่สำรวจส่วนมากจะเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักดูนกและจากการสำรวจของสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย การสำรวจบริเวณพื้นที่เป้าหมาย เริ่มต้นตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 โดยแต่ละพื้นที่สำรวจจะระบุพิกัดที่สำรวจพบนกชายเลนเป็นระบบ UTM และ Latitude-Longitude รัศมี 1 กิโลเมตร โดยรอบ หรือตามลักษณะภูมิศาสตร์พื้นที่สำรวจ ซึ่งรวมพื้นที่สำรวจทั้งสิ้น ประกอบด้วย 6 พื้นที่ ดังแสดงใน **ภาพที่ 3-1**

ภาพที่ 4-1 ภาพรวมแสดงพื้นที่เป้าหมายการสำรวจนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่น

4.1 ผลการสำรวจโดยภาพรวม

จากการสำรวจนกน้ำอพยพทั้ง 6 พื้นที่ บริเวณอ่าวไทย ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยที่มีความสำคัญต่อการอยู่อาศัยและการอพยพของนกน้ำอพยพ พบว่า จำนวนประชากรนกน้ำอพยพมีความผันแปรไปตามฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นช่วงที่นกน้ำอพยพเข้ามาจำนวนมาก ในการวิเคราะห์แนวโน้มจากการสำรวจจำนวนประชากรนกน้ำอพยพเฉลี่ยรายเดือนในแต่ละพื้นที่ ได้ใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อสรุปภาพรวมของจำนวนประชากรนกน้ำอพยพแต่ละเดือน และใช้ Standard Error of the Mean (SE) เพื่อประเมินระดับความเชื่อมั่นของค่าเฉลี่ยดังกล่าว สูตรที่ใช้คือ

$$SE = SD / \sqrt{n} \quad \text{..... (1)}$$

โดยที่

SD (Standard Deviation) คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนประชากรนกที่สำรวจ

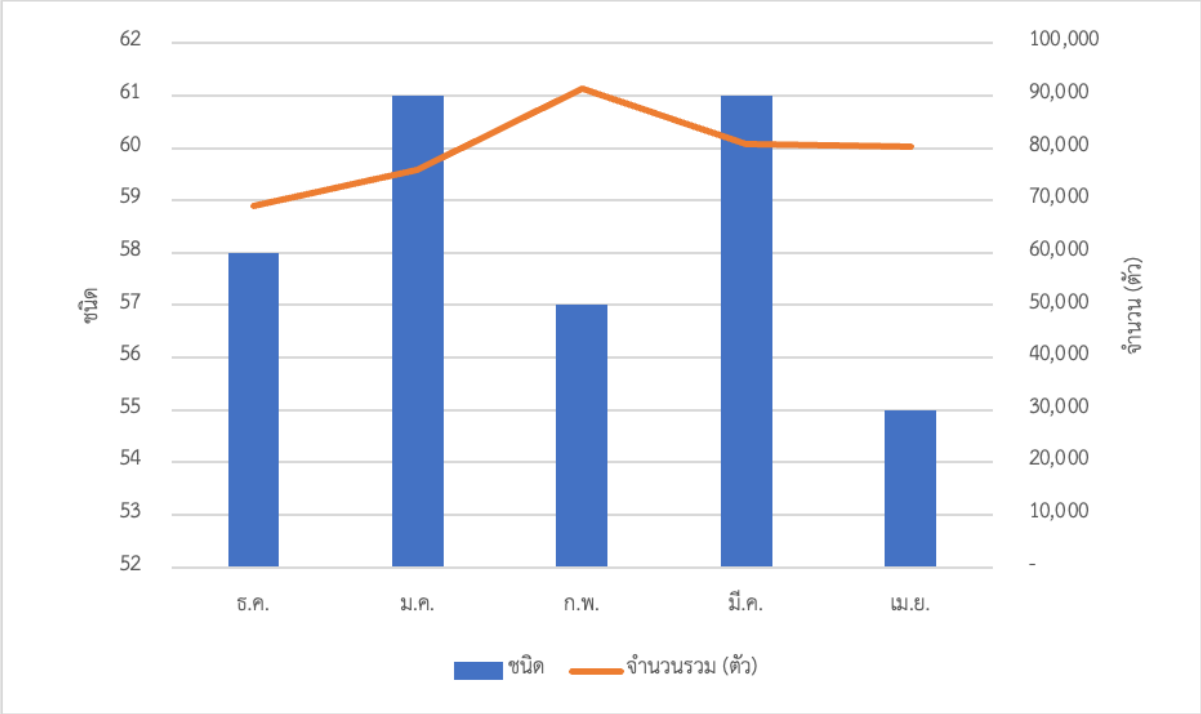
n คือ จำนวนครั้งที่สำรวจ

SE จึงสะท้อนความไม่แน่นอนของค่าเฉลี่ย

หาก SE มีค่าสูง แสดงว่าข้อมูลจากแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันมาก หรือมีความแปรปรวนสูง

หาก SE ต่ำ แสดงว่าค่าเฉลี่ยมีความแม่นยำและตัวอย่างมีความสม่ำเสมอ

จากการสำรวจนกน้ำอพยพทั้ง 6 พื้นที่ สำรวจในฤดูกาลอพยพ ปี พ.ศ. 2567-2568 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2567 ถึงเดือนเมษายน 2568 พบนกน้ำอพยพ-นกชายเลนทั้งสิ้น 7 อันดับ 12 วงศ์ 71 ชนิด มีจำนวนเฉลี่ย (± SE) เท่ากับ 68,893 (± 11,029) ตัว แบ่งเป็นนกในวงศ์เป็ด (Anatidae) จำนวน 2 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 241 (± 101.9) ตัว นกในวงศ์นกอัญชัน (Rallidae) จำนวน 1 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 2.5 (± 0.3) ตัว นกในวงศ์นกตีนเทียน (Recurvirostridae) จำนวน 2 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 1,507.8 (± 267.8) ตัว นกในวงศ์นกหัวโต (Charadriidae) จำนวน 6 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 22,790.6 ± 5737.7 นกในวงศ์ (Scolopacidae) จำนวน 29 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 32,485.6 (± 4,738.4) ตัว นกในวงศ์นกนางนวลและนกนางนวลแกลบ (Laridae) จำนวนเฉลี่ย 6,548.8 (± 1050.4) ตัว นกในวงศ์นกกระสา (Ciconiidae) จำนวน 2 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 455 (± 186.1) ตัว นกในวงศ์นกกาน้ำ (Phalacrocoracidae) 2 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 1,544.6 (± 613.9) ตัว นกในวงศ์นกอ้ายงั่ว (Anhingidae) 1 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 1.25 (± 0.2) ตัว นกในวงศ์นกช้อนหอย (Threskiornithidae) 1 ชนิด จำนวนเฉลี่ยรวม 1 ตัว นกในวงศ์นกยาง (Ardeidae) 12 ชนิด จำนวนเฉลี่ย 3,306.8 (± 1357.1) ตัว และนกในวงศ์นกนกกระทุง (Pelecanidae) 1 ชนิด จำนวน 26 (± 7) ตัว ช่วงเวลาที่นับจำนวนนกน้ำ-นกชายเลนได้มากที่สุดคือ เดือนมีนาคม จำนวนรวม 91,411 ตัว และเดือนที่สำรวจพบจำนวนชนิดมากที่สุดคือ เดือน มกราคม และมีนาคม จำนวน 61 ชนิด นกที่นับได้จำนวนมากที่สุดคือ นกหัวโตทรายเล็ก มีจำนวนเฉลี่ย 37,057 (± 5708.4) ตัว และนับได้มากที่สุด 37,057 ตัว ในเดือนกุมภาพันธ์ ดังแสดงใน **ภาพที่ 4-2**

ภาพที่ 4-2 จำนวนชนิด และจำนวนตัวของนกน้ำอพยพ-นกชายเลนจาก 6 พื้นที่สำรวจ แบ่งแยกตามเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 – เดือนเมษายน 2568

จาก**ภาพที่ 4-2** แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของจำนวนชนิดนก (แสดงด้วยแท่งสีน้ำเงิน) และจำนวนรวมของนกที่พบในแต่ละเดือน (แสดงด้วยเส้นสีส้ม) จากการสำรวจในพื้นที่ศึกษา ซึ่งพบว่า จำนวนรวมของนกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์ และมีค่าสูงสุดในเดือนมีนาคม ก่อนจะลดลงในเดือนเมษายน ในขณะที่ จำนวนชนิดนกมีความผันแปร และมีแนวโน้มลดลงโดยไม่สม่ำเสมอในแต่ละเดือน

ความผันแปรดังกล่าวสามารถอธิบายได้จาก ช่วงเวลาในการสำรวจ ซึ่งเริ่มตั้งแต่กลางฤดูกาลอพยพจนถึงช่วงเริ่มต้นฤดูการอพยพกลับ โดยในช่วงปลายฤดูกาลอพยพช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน เป็นช่วงที่นกน้ำอพยพบางชนิดเริ่มรวมฝูงเพื่อเตรียมเดินทางกลับไปยังแหล่งทำรัง วางไข่ในซีกโลกเหนือ ซึ่งส่งผลให้จำนวนตัวที่พบเพิ่มขึ้นแม้ว่าชนิดพันธุ์จะลดลง อาจเป็นเพราะชนิดนกบางชนิดที่อพยพผ่านพื้นที่ศึกษาก่อนหน้านี้ได้ทยอยเดินทางกลับไปแล้ว ขณะที่ชนิดที่เหลือเริ่มรวมฝูงมากขึ้นในพื้นที่ก่อนออกเดินทาง

ซึ่งเห็นได้ชัดคือ เดือนมีนาคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีจำนวนรวมของนกสูงที่สุด จำนวน 91,411 ตัว โดยอาจเกิดจากการรวมฝูงของนกชายเลนบางชนิด เช่น นกชายเลนปากโค้ง ที่พบมากที่สุดในเดือนมีนาคม จำนวน 6,116 ตัว รวมถึง นกชายเลนปากแอ่น ที่มีแนวโน้มจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนถึงเดือนมีนาคม ก่อนจะลดลงอย่างชัดเจนในเดือนเมษายน

อย่างไรก็ตาม เดือนเมษายน เป็นช่วงเวลาที่นกหลายชนิดเริ่มเข้าสู่ระยะอพยพกลับ โดยจำนวนรวมลดลงจากเดือนมีนาคม แต่ยังพบการปรากฏตัวของนกบางชนิดที่มีรูปแบบการอพยพเฉพาะ เช่น นกปากแอ่นหางลายที่มีจำนวนสูงสุดในเดือนเมษายน จำนวน 1,167 ตัว ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการอพยพตามวงรอบของมหาสมุทรแปซิฟิกในทิศทางตามเข็มนาฬิกา โดยมักแวะพักที่บริเวณอ่าวไทยตอนใน เพื่อหาอาหารและสะสมพลังงานก่อนเดินทางต่อ

ในทางกลับกัน นกบางชนิดที่มีความเฉพาะเจาะจงด้านถิ่นอาศัย เช่น นกกวัก, นกช้อนหอยขาว และ นกกุลา พบในจำนวนต่ำมาก (ไม่เกิน 3 ตัว) ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดของการสำรวจในครั้งนี้ที่มุ่งเน้นพื้นที่เหมาะสมสำหรับนกชายเลนเป็นหลัก โดยเฉพาะบริเวณนาเกลือและพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง ซึ่งมีลักษณะไม่เหมาะสมต่อชนิดพันธุ์ที่พึ่งพาแหล่งน้ำจืด ส่งผลให้การพบเห็นนกกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มน้อยกว่าความเป็นจริง

ปรากฏการณ์ดังกล่าว อาจไม่สามารถอธิบายได้จากพฤติกรรมการอพยพของนกเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก หลายประการที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของประชากรนกในพื้นที่ ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่

การเปลี่ยนแปลงของแหล่งอาหาร เนื่องจากปริมาณและการกระจายตัวของแหล่งอาหาร เช่น สัตว์หน้าดิน แพลงก์ตอน มีผลโดยตรงต่อการกระจุกตัวของนกในแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงก่อนการอพยพกลับ นกจำนวนมากจะมารวมฝูงในพื้นที่ที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ เพื่อสะสมพลังงานก่อนเดินทางต่อจากรายงานการสำรวจได้ระบุภัยคุกคามที่พบในพื้นที่จากการสำรวจ ในพื้นที่ปรากฏพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ขยะทะเล การเพิ่มขึ้นของป่าชายเลน และกิจกรรมการปล่อยสัตว์น้ำที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่งและแหล่งอาหารของนกน้ำอพยพโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและชีวภาพของถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น การลดลงของถิ่นที่อยู่อาศัย ที่เหมาะสมต่อการหาอาหารของนกน้ำอพยพ การเปลี่ยนแปลงชนิดหรือความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์หน้าดินและสัตว์น้ำขนาดเล็กที่เป็นแหล่งอาหารหลัก รวมถึงการเพิ่มของระดับมลพิษในระบบนิเวศชายฝั่ง ส่วนการเพิ่มขึ้นของป่าชายเลน เช่น ในพื้นที่ที่เคยเป็นโคลนเลนเปิดซึ่งเป็นแหล่งอาหารของนกน้ำอพยพ อาจส่งผลดีในบางมิติทางระบบนิเวศ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจลดพื้นที่เหมาะสมสำหรับการหาอาหารของนกบางกลุ่ม โดยเฉพาะนกน้ำอพยพที่พึ่งพาพื้นที่เปิดโล่งในการจิกกินสัตว์หน้าดิน นอกจากนี้ ขยะทะเลและเศษพลาสติกยังอาจรบกวนพฤติกรรมการหาอาหาร หรือปิดทับพื้นผิวโคลนจนสัตว์หน้าดินลดลง ส่วนกิจกรรมการปล่อยสัตว์น้ำหรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ไม่เหมาะสม อาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของห่วงโซ่อาหารในบริ เวณนั้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยรวมปัจจัยเหล่านี้มีแนวโน้มลดคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งอาหารสำหรับนกน้ำอพยพ และอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลือกพื้นที่แวะพัก การรวมฝูง หรือแม้แต่เส้นทางการอพยพในระยะยาว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการติดตามและบริหารจัดการเชิงพื้นที่อ ย่างเหมาะสมเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และความสามารถในการรองรับประชากรนกน้ำอพยพในฤดูอพยพ

ระดับการรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การทำประมง การท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการเข้าหากินและการใช้พื้นที่ของนกน้ำอพยพบางชนิด ทำให้มีผลกระทบทั้งในแง่จำนวนชนิดและจำนวนตัวที่สามารถพบเห็นได้ จากรายงานการสำรวจได้ระบุภัยคุกคามที่พบในพื้นที่จากการสำรวจ ในพื้นที่ปรากฏพบว่ามีกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งผลกระทบต่อแหล่งอาหารของนกน้ำอพยพในเชิงภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุ่มน้ำ ชายฝั่งทะเล และแหล่งธรรมชาติที่มีความเปราะบาง เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ท่าเรือ หรือรีสอร์ท บริเวณพื้นที่ชายฝั่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาพถิ่นอาศัย รวมถึงการสูญเสียพื้นที่หากินของนกน้ำอพยพ นอกจากนี้ กิจกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การเดินเข้าไปในพื้นที่ป่าชายเลน หาดเลน การใช้เรือยนต์ หรือการรบกวนโดยเสียงและความเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่อง อาจทำให้สัตว์น้ำขนาดเล็ก สัตว์หน้าดิน และแมลงที่เป็นแหล่งอาหารหลักของนกน้ำลดจำนวนลงจากการถูกรบกวนดังกล่าว อาจทำให้นกเปลี่ยนแหล่งหากินหรือหลีกเลี่ยงพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสะสมพลังงานของนกในช่วงการอพยพ และอาจลดโอกาสรอดชีวิตหรือความสำเร็จในการสืบพันธุ์ในฤดูกาลถัดไปได้

สภาพภูมิอากาศในช่วงการสำรวจ เป็นหนึ่งในปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลต่อการพบเห็นและการนับจำนวนนกน้ำอพยพในพื้นที่ศึกษา โดยความแปรปรวนของสภาพอากาศ เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ลม หรือระดับน้ำทะเล อาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเคลื่อนย้าย การแวะพัก หรือการเลือกใช้ถิ่นอาศัยชั่วคราวของนกบางชนิดในช่วงระหว่างการอพยพ ซึ่งอาจทำให้จำนวนที่นับได้ในบางช่วงมีลักษณะผันผวน เพิ่มขึ้นหรือลดลงผิดไปจากแนวโน้มปกติที่คาดการณ์ไว้ตามฤดูกาล แม้ว่าจุดสำรวจส่วนใหญ่ในครั้งนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีหาอาหารของนกน้ำอพยพ แต่จากข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงในกราฟ พบว่ามีความผันแปรของจำนวนชนิดและจำนวนตัวของนกในแต่ละเดือน ซึ่งอาจสะท้อนถึงอิทธิพลของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในระยะสั้น เช่น การสะสมของน้ำในพื้นที่เลน การเคลื่อนตัวของมวลอากาศ หรือระดับน้ำทะเลในแต่ละช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม จากบันทึกภาคสนามในการสำรวจครั้งนี้ ไม่พบว่ามีเหตุการณ์สภาพอากาศที่รุนแรงหรือมีผลกระทบโดยตรงในวันที่ทำการสำรวจ เช่น ฝนตกหนัก ลมแรง หรือหมอกหนา ซึ่งอาจรบกวนการสำรวจหรือพฤติกรรมของนกอย่างมีนัยสำคัญ นั่นหมายความว่าความผันแปรของข้อมูลจากการสำรวจอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางนิเวศอื่น ๆ รวมถึงพฤติกรรมการอพยพของนกเอง มากกว่าจะเป็นผลกระทบจากสภาพอากาศเฉียบพลันในช่วงวันสำรวจ

การคัดเลือกจุดสำรวจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยเฉพาะในกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนกน้ำอพยพและนกชายเลน ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่แตกต่างกันตามชนิดพันธุ์และช่วงฤดูกาล หากจุดสำรวจตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมด้านนิเวศ เช่น บริเวณหาดเลน แหล่งน้ำตื้น เช่น นาเกลือ หรือพื้นที่ที่มีประวัติการพบเห็นนกเป็นประจำ จะมีแนวโน้มพบจำนวนชนิดและจำนวนตัวของนกมากกว่าพื้นที่อื่น ขณะเดียวกัน หากจุดสำรวจตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะไม่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งอาศัย เช่น พื้นที่เปิดโล่งที่มีการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น ขาดแหล่งอาหาร หรือ

ถูกรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ก็อาจทำให้จำนวนชนิดและจำนวนตัวของนกที่สามารถตรวจพบนั้นต่ำกว่าความเป็นจริง เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลข้างต้น พบว่าความผันแปรของจำนวนชนิดและจำนวนตัวของนกในแต่ละเดือนมิได้เกิดจากพฤติกรรมการอพยพของนกเพียงอย่างเดียว แต่อาจได้รับอิทธิพลจากการกระจายตัวของนกตามความเหมาะสมของพื้นที่สำรวจในแต่ละช่วงเวลาอีกด้วย เช่น ในเดือนมีนาคม ซึ่งพบจำนวนตัวนกสูงสุด อาจสัมพันธ์กับการสำรวจในจุดที่เป็นแหล่งรวมฝูงก่อนการอพยพกลับ หรือพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านแหล่งอาหารและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมากกว่าช่วงเวลาอื่น ในทางตรงกันข้าม เดือนที่พบจำนวนชนิดต่ำหรือจำนวนตัวลดลง เช่น กุมภาพันธ์หรือเมษายน อาจสะท้อนทั้งการลดลงของประชากรนกจากการอพยพ และการที่บางจุดสำรวจในช่วงนั้นไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการรองรับนกจำนวนมาก

ดังนั้น การวางแผนการสำรวจที่ครอบคลุมพื้นที่สำคัญทางนิเวศอย่างสม่ำเสมอ และการคัดเลือกจุดที่มีความหลากหลายของสภาพแวดล้อม จึงมีความจำเป็นในการเพิ่มความแม่นยำของข้อมูล และช่วยลดอคติที่อาจเกิดจากความแปรปรวนของพื้นที่สำรวจในแต่ละช่วงเวลา

ดังนั้น แนวโน้มของจำนวนชนิดและจำนวนตัวของนกที่พบในพื้นที่ศึกษาแต่ละเดือน จึงไม่สามารถพิจารณาแยกขาดจากบริบทของปัจจัยภายนอกดังกล่าวได้ การศึกษาติดตามอย่างต่อเนื่อง และการเก็บข้อมูลเชิงระบบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ จะช่วยเพิ่มความเข้าใจเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศกับการกระจายตัวของนกในพื้นที่โดยภาพรวมมากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจนก ที่มีการจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) ตั้งแต่ใกล้ถูกคุกคามขึ้นไปจำนวน 20 ชนิด แบ่งเป็น ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือ นกชายเลนปากช้อน ใกล้สูญพันธุ์ (EN) 3 ชนิด ได้แก่ นกน็อตใหญ่ นกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล และนกทะเลขาเขียวลายจุด ถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตสีเทา นกชายเลนปากกว้าง นกชายเลนปากโค้ง และนกยางจีน และสถานภาพใกล้ถูกคุกคามจำนวน 12 ชนิด ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-1**

ตารางที่ 4-1 รายชื่อนกน้ำอพยพตามสถานภาพทางการอนุรักษ์ที่พบตลอดการสำรวจ

ชื่อ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สถานภาพถูกคุกคาม IUCN Red List Version 2025-1	Thailand Red Data, 2563	จำนวนนับมากที่สุด	ขนาดประชากร 1% บน EAAF
นกชายเลนปากช้อน	*Calidris pygmaea*	CR	CR	6	8
นกน็อตใหญ่	*Calidris tenuirostris*	EN	EN	7,462	4,300
นกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล	*Numenius madagascariensis*	EN	EN	4	350
นกทะเลขาเขียวลายจุด	*Tringa guttifer*	EN	EN	886	10
นกหัวโตสีเทา	*Pluvialis squatarola*	VU	LC	825	800
นกชายเลนปากกว้าง	*Calidris falcinellus*	VU	LC	6,370	300
นกชายเลนปากโค้ง	*Calidris ferruginea*	VU	NT	6,116	900
นกยางจีน	*Egretta eulophotes*	VU	VU	4	75
นกพลิกหิน	*Arenaria interpres*	NT	LC	69	300
นกชายเลนท้องดำ	*Calidris alpina*	NT	LC	9	10,000
นกน็อตเล็ก	*Calidris canutus*	NT	NT	2,277	540
นกสตินท์คอแดง	*Calidris ruficollis*	NT	NT	9,553	4,800
นกซ่อมทะเลอกแดง	*Limnodromus semipalmatus*	NT	NT	770	280
นกปากแอ่นหางลาย	*Limosa lapponica*	NT	NT	807	1,200
นกปากแอ่นหางดำ	*Limosa limosa*	NT	NT	6,758	1,600
นกอีก๋อยใหญ่	*Numenius arquata*	NT	NT	401	1,000
นกกาบบัว	*Mycteria leucocephala*	NT	NT	1,321	70
นกอ้ายงั่ว	*Anhinga melanogaster*	NT	NT	2	-
นกกระทุง	*Pelecanus philippensis*	NT	NT	37	55
นกช้อนหอยขาว, นกกุลา	*Threskiornis melanocephalus*	NT	LC	1	100

ขนาดประชากร 1% อ้างอิงตาม Mundkur, T. and T. Langendoen. 2022. Report on the Conservation Status of Migratory Waterbirds of the East Asian-Australasian Flyway. First Edition. Report to the East Asian-Australasian Flyway Partnership. Wetland International, Ede, The Netherlands.

4.2 ผลการสำรวจจำแนกรายพื้นที่

1. ปากทะเล - แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี

1) ปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2568 พบนกทั้งสิ้น 5 อันดับ 9 วงศ์ 58 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 39 ชนิด นกประจำถิ่น 6 ชนิด และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 12 ชนิด มีจำนวนนกเฉลี่ย 16,212.4 ± 1855.4 ตัว

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือนกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 3 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 3,040 ตัว และนกทะเลขาเขียวลายจุด นับได้มากที่สุด 743 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) 4 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตสีเทา นับได้มากที่สุด 270 ตัว นกชายเลนปากกว้าง นับได้มากที่สุด 1,725 ตัว นกชายเลนปากโค้ง นับได้มากที่สุด 1,365 และนกยางจีน นับได้มากที่สุด 4 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 11 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือ นกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 3 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 3,040 ตัว และนกทะเลขาเขียวลายจุด นับได้มากที่สุด 743 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) 1 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน นับได้มากที่สุด 4 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 11 ชนิด

2) แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 พบนกทั้งสิ้น 5 อันดับ 10 วงศ์ 57 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 43 ชนิด นกประจำถิ่น 4 ชนิด จำนวนเฉลี่ยรวม 685 ตัว และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 11 ชนิด มีจำนวนนกเฉลี่ย 12,987.4 ± 2,618.1 ตัว

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือนกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 2 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 5,712 ตัว นกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล นับได้มากที่สุด 2 ตัว และนกทะเลขาเขียวลายจุด นับได้มากที่สุด 107 ตัว

- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตสีเทา นับได้มากที่สุด 235 ตัว นกชายเลนปากกว้าง นับได้มากที่สุด 1,059 ตัว นกชายเลนปากโค้ง นับได้มากที่สุด 1,297 และนกยางจีน นับได้มากที่สุด 1 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 10 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือนกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 2 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 5,712 ตัว นกอีก๋อยตะโพกสีน้ำตาล นับได้มากที่สุด 2 ตัว และนกทะเลขาเขียวลายจุด นับได้มากที่สุด 107 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน นับได้มากที่สุด 1 ตัว และเป็ดลาย นับได้มากที่สุด 450 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 10 ชนิด

2. นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน 2568 พบนกทั้งสิ้น 4 อันดับ 7 วงศ์ 42 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 29 ชนิด นกประจำถิ่น 5 ชนิด จำนวนเฉลี่ยรวม 3,658.9 ตัว และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 8 ชนิด มีจำนวนนกเฉลี่ย 39,913.4 ± 7,463.9 ตัว

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือนกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 2 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 1 ชนิด คือ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 850 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) 3 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตสีเทา นับได้มากที่สุด 320 ตัว นกชายเลนปากกว้าง นับได้มากที่สุด 4,270 ตัว นกชายเลนปากโค้ง นับได้มากที่สุด 3,986 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 7 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 1 ชนิด คือนกชายเลนปากช้อน นับได้มากที่สุด 2 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 1 ชนิด คือ นกน็อตใหญ่ นับได้มากที่สุด 850 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 7 ชนิด

3. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 พบนกทั้งสิ้น 5 อันดับ 9 วงศ์ 33 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 19 ชนิด นกประจำถิ่น 5 ชนิด และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 9 ชนิด

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่มีสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) 1 ชนิด คือ นกชายเลนปากโค้ง นับได้มากที่สุด 14 ตัว
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 4 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 6 ชนิด

4. ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 พบนกทั้งสิ้น 5 อันดับ 8 วงศ์ 34 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 20 ชนิด นกประจำถิ่น 4 ชนิด และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 10 ชนิด มีจำนวนนกเฉลี่ย 245.4 ± 124 ตัว

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามจนมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) 2 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากกว้าง นับได้มากที่สุด 5 ตัว นกชายเลนปากโค้ง นับได้มากที่สุด 1
- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 2 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 4 ชนิด

5. หาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 พบนกทั้งสิ้น 4 อันดับ 7 วงศ์ 15 ชนิด แบ่งเป็นนกน้ำอพยพ 4 ชนิด นกประจำถิ่น 5 ชนิด และนกอพยพที่มีบางส่วนเป็นนกน้ำอพยพ 6 ชนิด มีจำนวนนกเฉลี่ย 111 ± 41.9 ตัว

การจำแนกตามสถานภาพของชนิดพันธุ์โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Version 2025-1 (2025) พบว่า

- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 3 ชนิด

เมื่อจำแนกตามหลักเกณฑ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) พบว่า

- นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (NT) 2 ชนิด

5. การประเมินสถานภาพ และจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพเพิ่มเติม

การประเมินสถานภาพและการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นเครือข่ายพื้นที่นกน้ำอพยพ พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพโดยใช้เกณฑ์สำคัญ ได้แก่ สถานะและความสำคัญของพื้นที่การสนับสนุนนกน้ำอพยพ (สอดคล้องกับ EAAFP) การสนับสนุนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม บริการทางระบบนิเวศ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและการจัดการพื้นที่ การดำเนินงานด้านการสื่อสารและให้ความรู้ และแผนการจัดการพื้นที่ ดังแสดงใน**ตารางที่ 5-1**

ตารางที่ 5-1 หลักเกณฑ์และการให้ค่าคะแนนการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

ลำดับ	รายการ	ค่าคะแนน	คำอธิบาย
1	**สถานะและความสำคัญของพื้นที่**		
1.1	**สถานะการอนุรักษ์ของพื้นที่**		สถานะของพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกำหนดระดับการปกป้องและการบริหารจัดการ พื้นที่ที่อยู่ในเครือข่ายนกน้ำอพยพประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 หรือได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับประเทศ ตามทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 และ 3 พฤศจิกายน 2552 ย่อมมีความสำคัญสูงในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หากพื้นที่อยู่ในเครือข่ายความหลากหลายทางชีวภาพระดับประเทศแสดงถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและระบบนิเวศ ส่วนพื้นที่ที่อยู่ในแผนอนุรักษ์ท้องถิ่น แม้จะยังไม่มีการรับรองในระดับชาติ แต่มีบทบาทสำคัญในระดับชุมชน ในขณะที่พื้นที่ทั่วไปที่ไม่มีสถานะอนุรักษ์พิเศษอาจต้องมีการศึกษาความสำคัญเพิ่มเติมก่อนพิจารณาให้เป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ
	พื้นที่อยู่ในเครือข่ายนกอพยพประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553	3 คะแนน	
	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศไทย ตามทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย	3 คะแนน	
	พื้นที่ทั่วไปที่ไม่มีสถานะอนุรักษ์พิเศษ	1 คะแนน	
1.2	**บทบาทของพื้นที่ในเครือข่ายนกน้ำอพยพ (Flyway Network Site)**		
	เป็นพื้นที่สำคัญต่อการทำรัง วางไข่หรือเลี้ยงลูกอ่อนของนกน้ำอพยพ	2 คะแนน	พื้นที่ที่เป็นแหล่งทำรัง วางไข่และเลี้ยงลูกอ่อนของนกน้ำอพยพ มีความสำคัญต่อการอยู่รอดของประชากรนก ขณะที่พื้นที่ที่ทำหน้าที่หยุดพักและสะสมพลังงานเป็นจุดแวะพักกลางทางที่จำเป็นต่อการอพยพระยะไกล พื้นที่ที่มีบทบาทในการอยู่รอดช่วงฤดูหนาวมีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารและหลบภัยของนกอพยพในช่วงเวลาสำคัญ ส่วนพื้นที่ที่มีศักยภาพแต่ยังไม่มีข้อมูลการศึกษา อาจต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม และพื้นที่ที่มีข้อมูลน้อยหรือไม่มีหลักฐานสนับสนุน อาจต้องได้รับการสำรวจและติดตามผลในระยะยาวก่อนกำหนดมาตรการอนุรักษ์ที่เหมาะสม
	เป็นพื้นที่สำคัญต่อการหยุดพักและสะสมพลังงานของนกน้ำอพยพ	2 คะแนน	
	เป็นพื้นที่สำคัญต่อการอยู่รอดช่วงฤดูหนาว	2 คะแนน	
	เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพแต่ยังไม่มีข้อมูลการศึกษารองรับ	2 คะแนน	
	เป็นพื้นที่ที่มีข้อมูลน้อยหรือไม่มีหลักฐานสนับสนุนความสำคัญต่อ flyway	1 คะแนน	

ตารางที่ 5-1 หลักเกณฑ์และการให้ค่าคะแนนการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (ต่อ-1)

ลำดับ	รายการ	ค่าคะแนน	คำอธิบาย
2	**การสนับสนุนนกน้ำอพยพ (สอดคล้องกับ EAAFP)**		
2.1	**ความหนาแน่นของประชากรนกน้ำอพยพ**		ความหนาแน่นของประชากรนกน้ำอพยพเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย EAAFP (East Asian-Australasian Flyway Partnership) พื้นที่ที่พบประชากรนกน้ำอพยพมากกว่า 20,000 ตัวทุกปี หรือมีชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่งมากกว่าหรือเท่ากับ 1% ของประชากรโลก ถือเป็นแหล่งสำคัญระดับสากล (ตามหลักเกณฑ์ของ Ramsar และ EAAFP) พื้นที่ที่พบประชากรนกน้ำอพยพมากกว่า 5,000 ตัวในช่วงอพยพ หรือมีนกน้ำอพยพชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่งอย่างน้อย 0.25% ของประชากรโลก จัดว่ามีความสำคัญเชิงนิเวศวิทยาสูงเช่นกัน ขณะที่พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลหรือมีจำนวนประชากรนกต่ำ อาจต้องพิจารณาการศึกษา วิจัยเพิ่มเติม
	พบประชากรนกน้ำอพยพ > 20,000 ตัว ทุกปี	2 คะแนน	
	มีประชากรนกน้ำอพยพชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่ง ≥ 1%	2 คะแนน	
	มีประชากรนกน้ำอพยพ > 5,000 ตัวในช่วงอพยพ	2 คะแนน	
	มีชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่ง ≥ 0.25% ของประชากรโลกช่วงอพยพ (2 คะแนน)	2 คะแนน	
	เป็นพื้นที่ที่มีข้อมูลน้อยหรือไม่มีหลักฐานสนับสนุนความสำคัญต่อ flyway (1 คะแนน)	1 คะแนน	
2.2	**การสนับสนุนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม**		
	มีชนิดพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งในสถานะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered) หรือใกล้สูญพันธุ์ (Endangered)	4 คะแนน	พื้นที่ที่มีชนิดพันธุ์นกน้ำอพยพที่อยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: VU) หรือ ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN) ตามบัญชี IUCN Red List ถือเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการอนุรักษ์เร่งด่วน การมีชนิดพันธุ์ในสถานะ Vulnerable (VU) หรือ Near Threatened (NT) แสดงถึงความสำคัญของพื้นที่ต่อการอยู่รอดของนกที่กำลังลดจำนวนลง ส่วนพื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลงแต่ยังไม่เข้าสู่เกณฑ์กลุ่มเสี่ยง อาจต้องมีมาตรการป้องกันล่วงหน้า ขณะที่พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานะชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม จำเป็นต้องได้รับการสำรวจและติดตามเพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม
	มีชนิดพันธุ์ในสถานะมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable) หรือใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened)	3 คะแนน	
	มีชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มลดลงแต่ยังไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง	2 คะแนน	
	ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม	1 คะแนน	
3	**บริการจากระบบนิเวศ (Ecosystem Services)**		
	ด้านการเป็นแหล่งผลิต เช่น เป็นแหล่งน้ำจืด แหล่งอาหาร แหล่งเชื้อเพลิง แหล่งเส้นใย แหล่งสะสมพันธุกรรม แหล่งยารักษาโรคและสมุนไพร ทรัพยากรประดับตกแต่ง แหล่งดินเหนียว/ ดินลูกรัง/ แหล่งแร่ หรือแหล่งพลังงานลมและน้ำ หรือการทิ้งของเสีย	3 คะแนน	ด้านการเป็นแหล่งผลิต (Provisioning Services): พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพมีความสำคัญต่อการเป็นแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของทั้งมนุษย์และสัตว์ป่า เช่น เป็นแหล่งน้ำจืด สำหรับอุปโภคบริโภค แหล่งอาหาร เช่น ปลาน้ำจืด พืชน้ำ และสัตว์น้ำขนาดเล็กที่เป็นอาหารของนกน้ำอพยพ พื้นที่บางแห่ง ยังเป็นแหล่งเชื้อเพลิง ชีวภาพ แหล่งเส้นใยธรรมชาติ และสมุนไพรที่ใช้ทางการแพทย์ การรักษาคุณค่าของแหล่งผลิตเหล่านี้จึงจำเป็นต่อความมั่นคงทางอาหารและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 5-1 หลักเกณฑ์และการให้ค่าคะแนนการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (ต่อ-2)

ลำดับ	รายการ	ค่าคะแนน	คำอธิบาย
	ด้านการควบคุม ควบคุมคุณภาพอากาศ เช่น ควบคุมลักษณะอากาศประจำถิ่น ควบคุมลักษณะอากาศระดับโลก ควบคุมน้ำ ควบคุมภัยจากน้ำท่วม ควบคุมภัยจากพายุรุนแรง ควบคุมการพังทลายของดิน ทำให้น้ำบริสุทธิ์ ช่วยผสมเกสร ควบคุมน้ำเค็ม ควบคุมไฟ แนวป้องกันเสียงและลดรบกวน หรือการมองเห็น	3 คะแนน	ด้านการเป็นแหล่งควบคุม (Regulating Services): พื้นที่เครือข่ายนกอพยพมีบทบาทสำคัญในการควบคุมระบบนิเวศ เช่น ควบคุมคุณภาพอากาศและอุณหภูมิ ลดผลกระทบจากน้ำท่วมและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น พายุรุนแรง และป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง พื้นที่เหล่านี้ยังช่วยดักจับตะกอนและทำให้น้ำบริสุทธิ์ ลดมลพิษทางน้ำและดิน รวมถึงสนับสนุนกระบวนการผสมเกสรของพืช นอกจากนี้ ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำยังทำหน้าที่เป็นแนวป้องกันเสียงธรรมชาติและลดมลภาวะทางสายตาจากโครงสร้างพื้นฐานของเมือง
	ด้านการเป็นแหล่งวัฒนธรรม เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการ คุณค่าทางสุนทรียะ คุณค่าทางจิตวิญญาณและความเชื่อ คุณค่าในการสร้างแรงบันดาลความสัมพันธ์เชิงสังคม หรือการศึกษาและการวิจัย	2 คะแนน	ด้านการเป็นแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Services): หลายพื้นที่เครือข่ายนกอพยพมีคุณค่าทางวัฒนธรรมสูง เช่น เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักวิจัยให้เข้ามาศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้ง ยังมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจทางศิลปะ วรรณกรรม และสื่อสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
	ด้านการสนับสนุนและบริการการกำเนิดดิน เช่น การผลิตขั้นปฐมภูมิ การหมุนเวียนของธาตุอาหาร การหมุนเวียนของน้ำ หรือการสนับสนุนด้านถิ่นอาศัย	4 คะแนน	ด้านการสนับสนุนและบริการการกำเนิดดิน (Supporting Services): พื้นที่เครือข่ายนกอพยพทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนระบบนิเวศ โดยเฉพาะในด้านการหมุนเวียนของธาตุอาหาร เช่น การย่อยสลายสารอินทรีย์เพื่อคืนสารอาหารสู่ดินและน้ำ การสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดินสำหรับพืชพรรณ การรักษาสมดุลของวงจรน้ำ และการเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญสำหรับนกน้ำอพยพและสัตว์ป่าอื่น ๆ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความสมดุลทางนิเวศวิทยา
4	**การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและการจัดการพื้นที่**		
4.1	**การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมอนุรักษ์**		การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน พื้นที่ซึ่งชุมชนเป็นแกนนำหลักในการอนุรักษ์ เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์หรือเครือข่ายอาสาสมัคร ถือเป็นต้นแบบของการจัดการแบบมีส่วนร่วม หากมีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือสถาบันการศึกษาเข้ามาสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ จะช่วยเสริมสร้างความรู้และทรัพยากรให้กับพื้นที่
	มีโครงการอนุรักษ์นกน้ำอพยพซึ่งริเริ่มโดยชุมชน หรือมีชุมชนเป็นแกนนำหลัก	5 คะแนน	
	มีการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือ สถาบันการศึกษา	4 คะแนน	
	มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับนกน้ำอพยพเป็นประจำ	3 คะแนน	

ตารางที่ 5-1 หลักเกณฑ์และการให้ค่าคะแนนการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (ต่อ-3)

ลำดับ	รายการ	ค่าคะแนน	คำอธิบาย
	มีการมีส่วนร่วมระดับพื้นฐาน เช่น มีชาวบ้านช่วยดูแลพื้นที่	2 คะแนน	การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำเช่น ค่ายเยาวชน การอบรม หรือวันดูนก สามารถกระตุ้นจิตสำนึกและส่งเสริม การมีส่วนร่วม หากการมีส่วนร่วมของชุมชนยังอยู่ในระดับพื้นฐาน เช่น การเฝ้าระวังพื้นที่ อาจต้องพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น ขณะที่พื้นที่ที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอาจมีความเสี่ยงต่อการถูกละเลยหรือใช้ประโยชน์อย่างไม่ยั่งยืน
	ไม่มีการมีส่วนร่วมของชุมชน	1 คะแนน	
4.2	**การดำเนินงานด้านการสื่อสารและให้ความรู้**		โครงการและ/หรือกิจกรรมด้าน CEPA (Communication, Education, Participation, and Awareness) มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่นกน้ำอพยพ พื้นที่ที่มีโครงการ CEPA อย่างเป็นทางการและดำเนินการต่อเนื่อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านนกน้ำอพยพ หรือโครงการสื่อสารระดับชาติ จะมีศักยภาพสูงในการเป็นพื้นที่ต้นแบบ หากโครงการและ/หรือกิจกรรม CEPA ดำเนินเป็นระยะ ๆ หรือเป็นครั้งคราว อาจต้องพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องมากขึ้น ขณะที่พื้นที่ที่มีแผนจะดำเนินโครงการแต่ยังไม่เริ่ม อาจต้องการการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่ไม่มีโครงการหรือแผน CEPA อาจเผชิญกับความท้าทายในการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการอนุรักษ์ระยะยาว
	มีโครงการและ/หรือกิจกรรม CEPA ที่เป็นทางการและดำเนินงานต่อเนื่อง	5 คะแนน	
	มีโครงการและ/หรือกิจกรรม CEPA ที่ดำเนินเป็นระยะ	4 คะแนน	
	มีโครงการและ/หรือกิจกรรม CEPA ที่ดำเนินเป็นครั้งคราว	3 คะแนน	
	มีแผนจะดำเนินโครงการและ/หรือกิจกรรมแต่ยังไม่เริ่ม	2 คะแนน	
	ไม่มีโครงการหรือแผน CEPA (	1 คะแนน	
5	**แผนการจัดการพื้นที่**		
5.1	**การมีแผนการจัดการพื้นที่**		แผนการจัดการพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการคัดเลือกพื้นที่สำหรับเครือข่ายนกอพยพ เนื่องจากช่วยให้มั่นใจว่ามีแนวทางในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน พื้นที่ที่มีแผนการจัดการที่เป็นทางการและดำเนินการต่อเนื่อง เช่น แผนบริหารพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือแผนสิ่งแวดล้อมจะได้รับการพิจารณาเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีโครงสร้างและกลไกสนับสนุนที่ชัดเจนหากพื้นที่มีแผนการจัดการแต่ยังดำเนินการไม่เต็มที่ อาจต้องพิจารณาการเสริมสร้างศักยภาพและแหล่งสนับสนุนเพิ่มเติม ขณะที่พื้นที่ที่มีแผนระดับชุมชนหรือโครงการระยะสั้น อาจต้องการการบูรณาการกับแผนระดับชาติหรือขยายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ พื้นที่ที่ไม่มีแผนชัดเจนหรือไม่มีแผนเลย อาจขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและเสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากการใช้ประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืน
	มีแผนการจัดการที่เป็นทางการและดำเนินการต่อเนื่อง	5 คะแนน	
	มีแผนการจัดการที่เป็นทางการแต่ยังไม่ได้ดำเนินการเต็มที่	4 คะแนน	
	มีแผนการจัดการในระดับชุมชนหรือโครงการระยะสั้น	3 คะแนน	
	มีการดำเนินมาตรการอนุรักษ์โดยไม่มีแผนการจัดการชัดเจน	2 คะแนน	
	ไม่มีแผนการจัดการพื้นที่	1 คะแนน	

ผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ โดยพิจารณาจากพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศไทย สามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญดังแสดงใน**ตารางที่ 5-2**

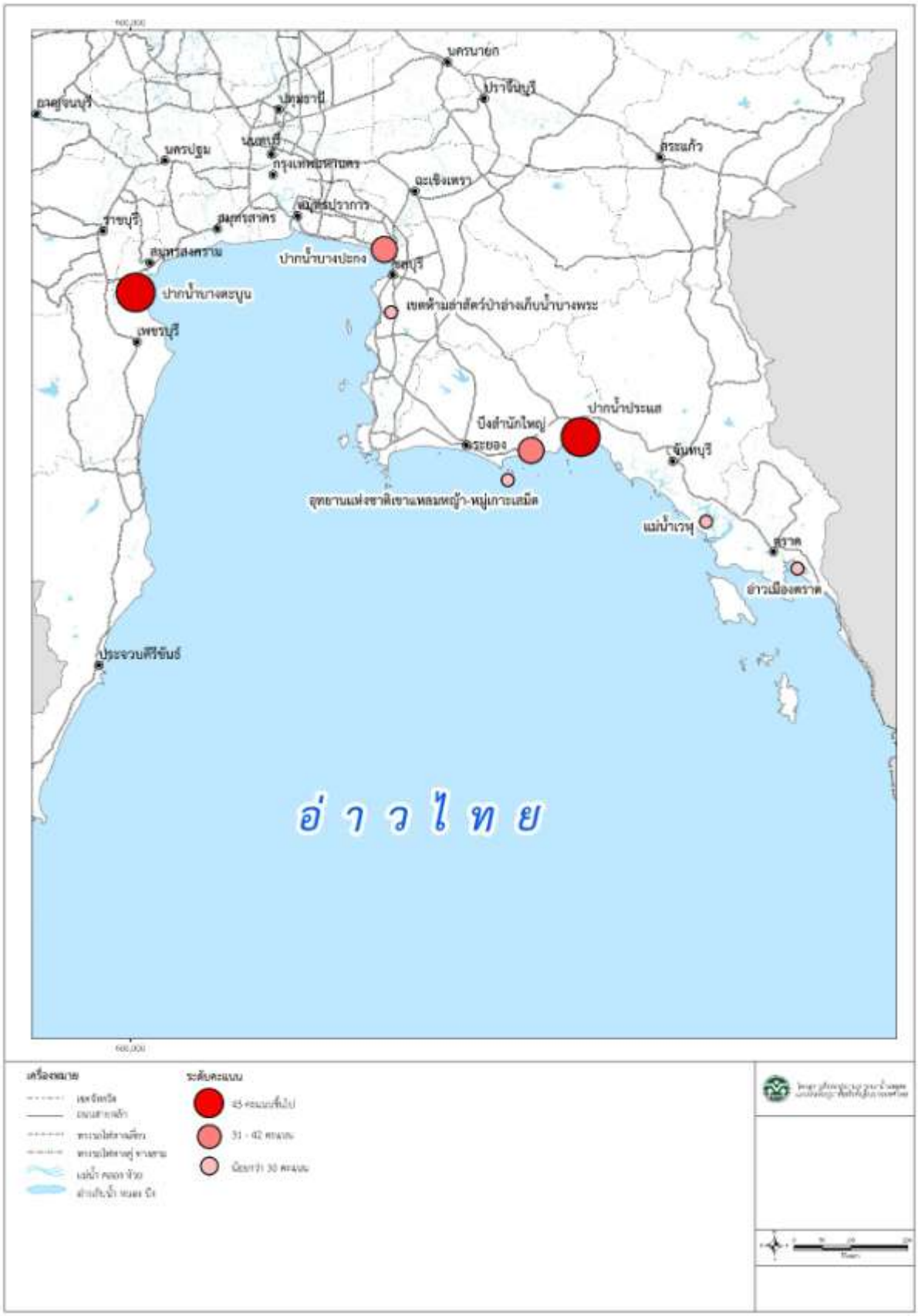
ตารางที่ 5-2 ผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

ลำดับ	พื้นที่	คะแนน
1	ปากน้ำประแส	46
2	ปากแม่น้ำบางตะบูน	44
3	ปากแม่น้ำบางปะกง	42
4	สวนพฤกษศาสตร์ระยอง (บึงสำนักใหญ่)	32
5	อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด	26
6	ปากแม่น้ำเวฬุ	22
7	อ่าวเมืองตราด	22
8	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ	20

ที่มา : ประเมินโดยบริษัทที่ปรึกษา, 2568

ทั้งนี้ ในการประเมินสถานภาพและความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเลในฐานะพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของนกน้ำอพยพและความสมดุลของระบบนิเวศ ผลการประเมินสถานภาพและการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ พบว่า “ปากน้ำประแส” ได้รับการประเมินในลำดับที่ 1 ด้วยคะแนนสูงสุด 45 คะแนน ขณะที่ “ปากแม่น้ำบางตะบูน” ได้รับคะแนน 44 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ความสำคัญของพื้นที่อันดับ 1 และ 2 ในการเป็นแหล่งอาศัยของนกน้ำอพยพนี้ เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ และมีความสำคัญต่อประชากรนกน้ำอพยพในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปากน้ำประแส ซึ่งเป็นแหล่งที่พบประชากรนกน้ำอพยพจำนวนมากเป็นประจำทุกปี อีกทั้งยังเป็นแหล่งหลบภัยในช่วงที่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ขณะที่ปากแม่น้ำบางตะบูน เป็นแหล่งอาศัยและแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับนกน้ำอพยพหลายชนิด ทั้งสองพื้นที่จึงได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในระดับสูงสุดของการประเมิน ในขณะที่พื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นระบบนิเวศที่มีความอ่อนไหวสูงต่อการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น หรือกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การทำประมง และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลต่อคุณภาพของแหล่งอาศัยของนกน้ำอพยพ รวมถึงความสามารถของระบบนิเวศในการให้บริการทางธรรมชาติ

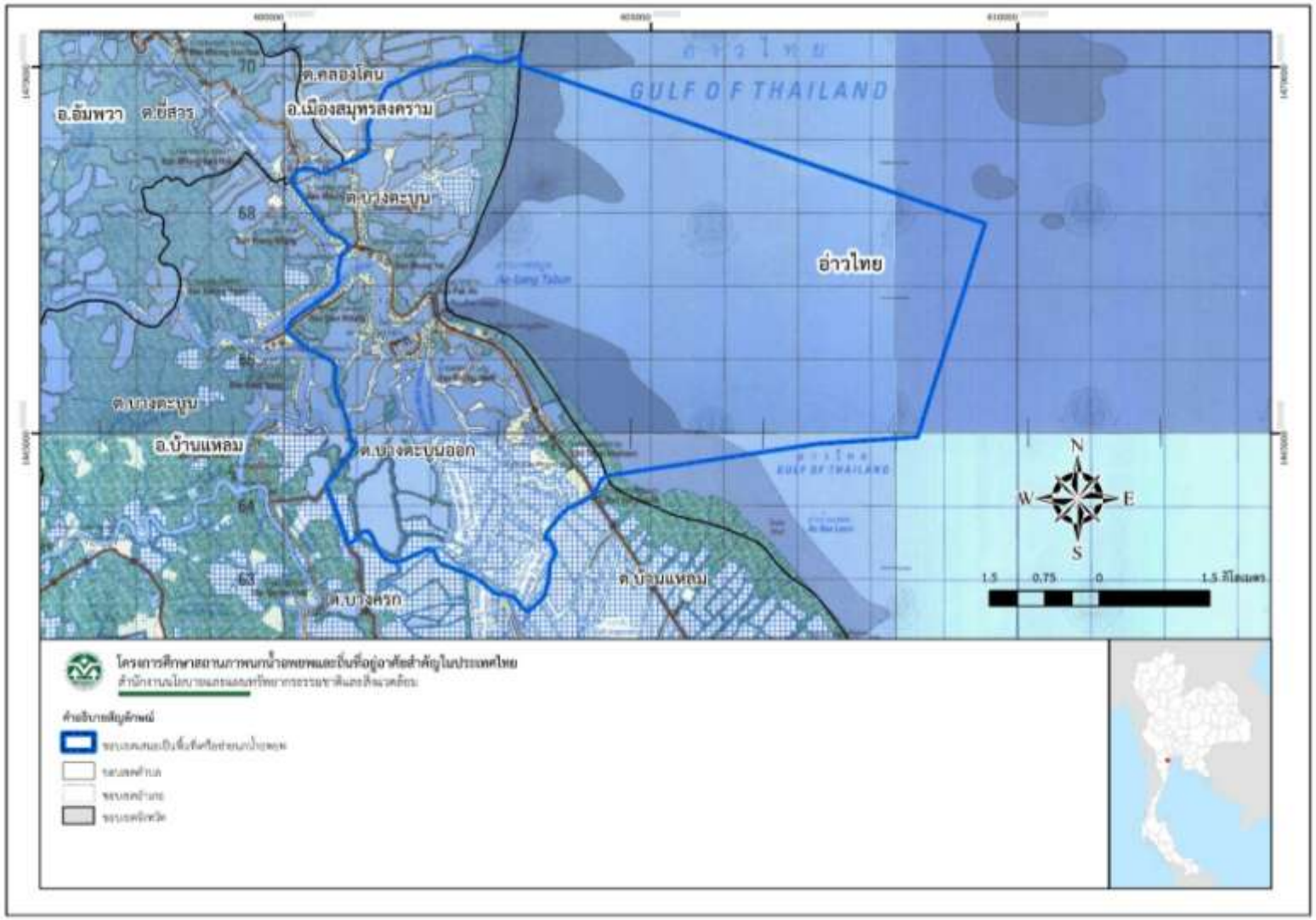

ภาพที่ 5-1 ผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

การประเมินสถานภาพ และจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพเพิ่มเติม มีเกณฑ์การประเมินสถานภาพและการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นเครือข่ายพื้นที่นกน้ำอพยพ ซึ่งการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายสำหรับนกน้ำอพยพสามารถดำเนินการได้โดยใช้เกณฑ์สำคัญ ได้แก่ สถานะและความสำคัญของพื้นที่ การสนับสนุนนกน้ำอพยพ (สอดคล้องกับ EAAPF) การสนับสนุนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม บริการทางระบบนิเวศ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและการจัดการพื้นที่ การดำเนินงานด้านการสื่อสารและให้ความรู้ และแผนการจัดการพื้นที่ โดยผลการประเมินสถานภาพและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ ได้คัดเลือก ได้แก่ปากน้ำประแส และปากแม่น้ำบางตะบูน

ปากแม่น้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมตำบลบางตะบูนและบางตะบูนออก มีระบบนิเวศป่าชายเลนและหาดเลนที่อุดมสมบูรณ์ ทำหน้าที่เป็นถิ่นอาศัยและแหล่งอาหารสำคัญของนกน้ำอพยพหลายชนิด โดยพบชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (VU) เช่น นกนางนวลแกลบอะลูเชียน และนกจมูกหลอดคอขาว รวมทั้งชนิดใกล้ถูกคุกคาม (NT) เช่น นกกาบบัวและนกช้อนหอยขาว มีบทบาททั้งเป็นแหล่งหากิน แหล่งพัก และหลบภัยในฤดูหนาวของนกอพยพ ตลอดจนมีการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการพื้นที่ในระดับที่ดี

ปากน้ำประแส จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศชุ่มน้ำและป่าชายเลนต่อเนื่องกัน มีความอุดมสมบูรณ์สูงและพบประชากรนกน้ำอพยพจำนวนมากเป็นประจำทุกปี เป็นแหล่งสำคัญระดับสากลที่มีบทบาททั้งด้านการอนุรักษ์พันธุ์นกและการให้บริการทางระบบนิเวศแก่ชุมชน เช่น เป็นแหล่งอาหาร แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และป้องกันการกัดเซาะ ของพื้นที่ศักยภาพเครือข่ายนกน้ำอพยพ มีจุดแข็งทั้งด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และการจัดการพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้เหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ระยะยาวและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในอนาคต ดังแสดงใน**ภาพที่ 5-3**

ภาพที่ 5-2 ลักษณะภูมิประเทศ ปากแม่น้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 5-3 ลักษณะภูมิประเทศ ปากน้ำประแส จังหวัดระยอง

6. การจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

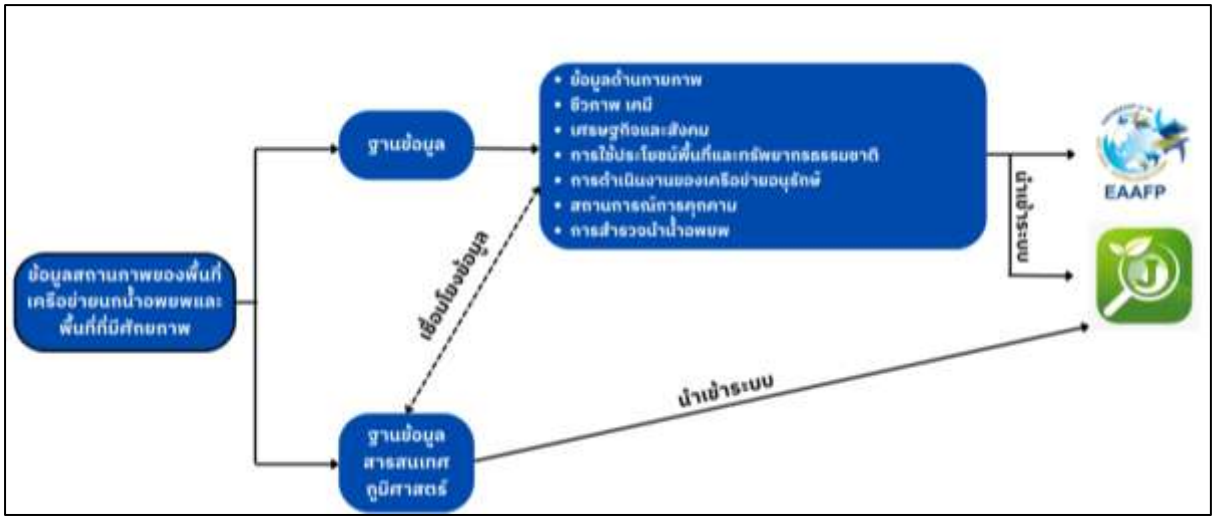
การจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ตามข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลสถานภาพนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่สำคัญ ข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี เศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ การดำเนินงานของเครือข่ายอนุรักษ์ รวมทั้งสถานการณ์การคุกคามและปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของประชากรของนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่พบในบริเวณพื้นที่อ่าวไทย และพื้นที่จัดทำการประเมินสถานภาพ และจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพเพิ่มเติม อย่างน้อย 2 พื้นที่ ซึ่งได้แก่ ปากแม่น้ำบางตะบูน และปากน้ำประแส พร้อมจัดทำชุดข้อมูลนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นที่สำคัญในพื้นที่ดำเนินการศึกษา ตามแบบฟอร์มของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.นำเข้าระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลในระบบ TH-BIF ของ สผ.) ซึ่งมีกรอบการจัดทำฐานข้อมูล และข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ดังแสดงใน**ภาพที่ 6-1**

ข้อมูลสถานภาพของพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพและพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาภายใต้โครงการ :ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมไว้ใน 2 ฐานข้อมูลหลัก ได้แก่

(1) ฐานข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลด้านกายภาพ ความหลากหลายของชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สถานภาพขององค์กรอนุรักษ์ในพื้นที่ สถานการณ์ภัยคุกคามที่ส่งผลต่อระบบนิเวศ และผลจากการสำรวจนกน้ำอพยพ

(2) ฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งใช้สำหรับการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ขอบเขตพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งอาศัยของนกน้ำอพยพ เป็นต้น

โดยข้อมูลจากทั้งสองฐานจะถูกรวบรวม และนำเข้าสู่ระบบวิเคราะห์และพิจารณาเชิงวิชาการ เพื่อใช้ในการจัดทำข้อมูล Site Information Sheet และนำเข้าระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลในระบบ TH-BIF ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 6-1 กรอบการจัดทำการจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

7. การจัดทำข้อมูล Site Information Sheet

เอกสาร Site Information Sheet (SIS) เป็นเครื่องมือมาตรฐานที่ใช้ในการอนุรักษ์นกน้ำอพยพภายใต้กรอบความร่วมมือของ โครงการพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก–ออสเตรเลีย (EAAFP) เอกสารนี้มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเสนอขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีคุณค่าต่อการเป็นถิ่นอาศัยของนกน้ำอพยพให้เป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (Flyway Network Site : FNS) และในด้านการปรับปรุงข้อมูลของพื้นที่ที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วให้มีความทันสมัย

การจัดทำ Site Information Sheet (SIS) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์และการจัดการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ระบบนิเวศ คุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกรวบรวมเป็นฐานข้อมูลกลาง ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและวางแผนอนุรักษ์นกน้ำอพยพในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ตลอดจนเป็นหลักฐานสนับสนุนในการประเมินคุณค่าของพื้นที่โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในกระบวนการขึ้นทะเบียนพื้นที่ของ EAAFP เอกสาร SIS ถือเป็นหัวใจสำคัญของขั้นตอนแรก โดยหน่วยงานหรือองค์กรที่เสนอพื้นที่ต้องจัดทำ SIS เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในทุกระดับ ตั้งแต่การตรวจสอบและเห็นชอบในระดับจังหวัด การประเมินโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพิจารณาเชิงนโยบายโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณารับรอง และส่งต่อไปยังสำนักเลขาธิการ EAAFP เพื่อการตรวจสอบและขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการ

ด้วยเหตุนี้ SIS จึงไม่เพียงเป็นเอกสารทางเทคนิคเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยสื่อสารคุณค่าของพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพให้แก่ทุกภาคส่วน สร้างความเข้าใจร่วมกัน และสนับสนุน

การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย เพื่อให้การอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสาร Site Information Sheet (SIS) เป็นเครื่องมือมาตรฐานที่ใช้ภายใต้กรอบการดำเนินงานของโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (EAAFP) สำหรับการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในการเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ให้ขึ้นทะเบียนเป็น Flyway Network Site (FNS) หรือสำหรับการปรับปรุงข้อมูลของพื้นที่ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว โดยมีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและ เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ระบบนิเวศ คุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงมาตรการอนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางในการประสานงานด้านการอนุรักษ์นกน้ำอพยพในระดับภูมิภาคและนานาชาติ ในการศึกษาภายใต้โครงการนี้ได้ดำเนินการกรอกข้อมูล Site Information Sheet ใน 7 พื้นที่ประกอบด้วย พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพบริเวณอ่าวไทยตอนใน 6 พื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 ประกอบด้วย (1) บ้านปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี (2) นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร (3) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ (4) ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม และ (5) หาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มเติมจำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ (1) ปากน้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี และ (2) ปากน้ำประแส จังหวัดระยอง

8. การจัดทำคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

8.1 ที่มาและความสำคัญของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

นกน้ำอพยพเป็น หนึ่งในกลุ่มสัตว์ป่าที่มีความอ่อนไหวสูงต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และถูกใช้เป็นตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ (ดัชนีชีวภาพ) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนประชากร ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ หรือพฤติกรรมของนกน้ำอพยพ มักสะท้อนถึงคุณภาพของถิ่นที่อยู่อาศัยโดยตรง โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ เช่น หนอง บึง ป่าชายเลน แหล่งน้ำตื้น และชายฝั่งทะเล ตลอดจนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น นาเกลือ และนาข้าว ซึ่งมีบทบาทสำคัญเป็นทั้งแหล่งอาหาร ที่พักพิง และจุดหยุดพักของนกน้ำในระหว่างการอพยพระยะไกล

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการบินอพยพเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (East Asian – Australasian Flyway: EAAF) ซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางบินอพยพที่ยาวที่สุดในโลก ครอบคลุมกว่า 22 ประเทศ และในแต่ละปีมีนกน้ำอพยพกว่า 250 ชนิด รวมมากกว่า 50 ล้านตัว ใช้เส้นทางนี้ โดยนกจำนวนมากเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยเป็นจุดแวะพักและหาอาหารที่สำคัญ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยกำลังเผชิญการคุกคามหลายด้าน อาทิ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพัฒนาเมืองหรืออุตสาหกรรม การเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำจากมลพิษ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้คุณภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพได้รับผลกระทบ และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากไม่มีมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การลดลงอย่างมีนัยสำคัญของประชากรนกน้ำอพยพ ทั้งในระดับประเทศและตลอดเส้นทางอพยพ

นอกจากนี้ การอนุรักษ์นกน้ำอพยพ ยังเป็นการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่น และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นไปตามกรอบของแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ (NBSAP)

ด้วยเหตุนี้ การจัดทำ คู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงมีความสำคัญในฐานะเอกสารเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เพื่อใช้วางแผน บริหารจัดการ และติดตามประเมินผลการอนุรักษ์พื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ชุมชนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนทั้งทางด้านนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม

8.2 เป้าหมายของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

คู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานอนุรักษ์และบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีระบบ สอดคล้องกับหลักวิชาการ และตอบสนองต่อเป้าหมายการอนุรักษ์ในระดับชาติและนานาชาติ โดยมีเป้าหมายของคู่มือ ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ

การอนุรักษ์พื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพจำเป็นต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุมตั้งแต่การประเมินสภาพพื้นที่ การจัดลำดับความสำคัญของการฟื้นฟู ไปจนถึงการติดตามประเมินผล การมีคู่มือที่กำหนดวิธีการและขั้นตอนอย่างเป็นระบบจะช่วยให้หน่วยงานและชุมชนสามารถทำงานในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ความสำเร็จของการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จากการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐในระดับชาติและท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาควิชาการ ชุมชนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป คู่มือจึงกำหนดแนวทางการสร้างเวทีแลกเปลี่ยน การจัดอบรม การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ จนถึงการติดตามและประเมินผล

3. ยกระดับพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพของประเทศไทยบนเส้นทาง EAAF

พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพในประเทศไทย ล้วนมีความสำคัญในระดับนานาชาติ คู่มือนี้มีเป้าหมายให้พื้นที่เหล่านี้ได้รับการบริหารจัดการตามมาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถรักษาบทบาทเป็นแหล่งพักอาศัยและหาอาหารของนกน้ำอพยพได้อย่างยั่งยืน รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีที่มีบทบาทเชิงรุกในการอนุรักษ์

4. สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน คู่มือไม่ได้มุ่งเน้นการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่โดยชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบที่ไม่กระทบต่อระบบนิเวศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้ช่วยสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนร่วมดูแลพื้นที่ในระยะยาว

5. สนับสนุนการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ประเทศไทยเป็นภาคีในอนุสัญญาและกรอบความร่วมมือหลายฉบับ ประกอบด้วยอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่น และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งกำหนดพันธกรณีในการปกป้องพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ และชนิดพันธุ์ที่มีการอพยพ คู่มือฉบับนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าได้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินการในระดับนานาชาติ

8.3 หัวข้อของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาค

คู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 4 ส่วน ครอบคลุมตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐานจนถึงเครื่องมือในการติดตามประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ อธิบายลักษณะทางชีววิทยาและพฤติกรรมการอพยพของนกน้ำอพยพ เหตุผลที่นกต้องอพยพ เส้นทางการบิน EAAF ความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทต่าง ๆ ทั้งธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงภัยคุกคามที่กระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยและประชากรนกน้ำอพยพ

ส่วนที่ 2 กรอบการดำเนินงานและกรณีศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่: จากนโยบายสู่การปฏิบัติ นำเสนอกรอบการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ ประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่น และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกรอบงานคุนหมิง–มอนทรีออล พร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ทั้งในต่างประเทศ ได้แก่

พื้นที่ชุ่มน้ำฮวาซอง ประเทศเกาหลีใต้ และในประเทศไทย ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์บ้านปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นต้นแบบการประยุกต์ใช้

ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ แบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญ คือ

3.1 กลไกการบริหารจัดการ ระบุบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่หน่วยงานรัฐระดับชาติ ระดับพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่น ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม

3.2 กิจกรรมสำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพ แบ่งกิจกรรมออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

(1) การจัดการองค์ความรู้/การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยภาพรวมได้เสนอกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- การเก็บรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ จัดทำฐานข้อมูลด้านนกน้ำอพยพ พื้นที่ชุ่มน้ำ และปัจจัยคุกคามที่เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจ
- การเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ คลิปวิดีโอ หรือสื่อออนไลน์ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว
- การอบรมและสร้างศักยภาพบุคลากร จัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครู นักเรียน และอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มทักษะการสำรวจ ติดตาม และดูแลพื้นที่
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ และประชุมเครือข่ายระหว่างชุมชน หน่วยงาน และองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลของแต่ละกลุ่มเครือข่าย

(2) การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ โดยภาพรวมได้เสนอกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- การวิเคราะห์และกำหนดเขตพื้นที่ ระบุขอบเขตของพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพให้ชัดเจน พร้อมกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ ได้แก่ เขตสงวน เขตอนุรักษ์ และเขตบริการ (เขตใช้ประโยชน์ร่วมกัน)
- การฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัย ฟื้นฟูป่าชายเลน ปรับปรุงคุณภาพน้ำ เพิ่มความหลากหลายของพืชน้ำ และปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการหากินและพักของนกน้ำ
- การควบคุมภัยคุกคาม จัดทำมาตรการควบคุมการรบกวนจากกิจกรรมมนุษย์ และการบุกรุกพื้นที่ พร้อมส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
- การจัดทำแผนบริหารจัดการร่วมกัน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับร่วมกัน

(3) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

- การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนนกน้ำอพยพ เช่น การดูนกเชิงอนุรักษ์ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้นำกิจกรรม
- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ส่งเสริมการทำประมงพื้นบ้าน การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรโดยคำนึงถึงการฟื้นตัวของระบบนิเวศ

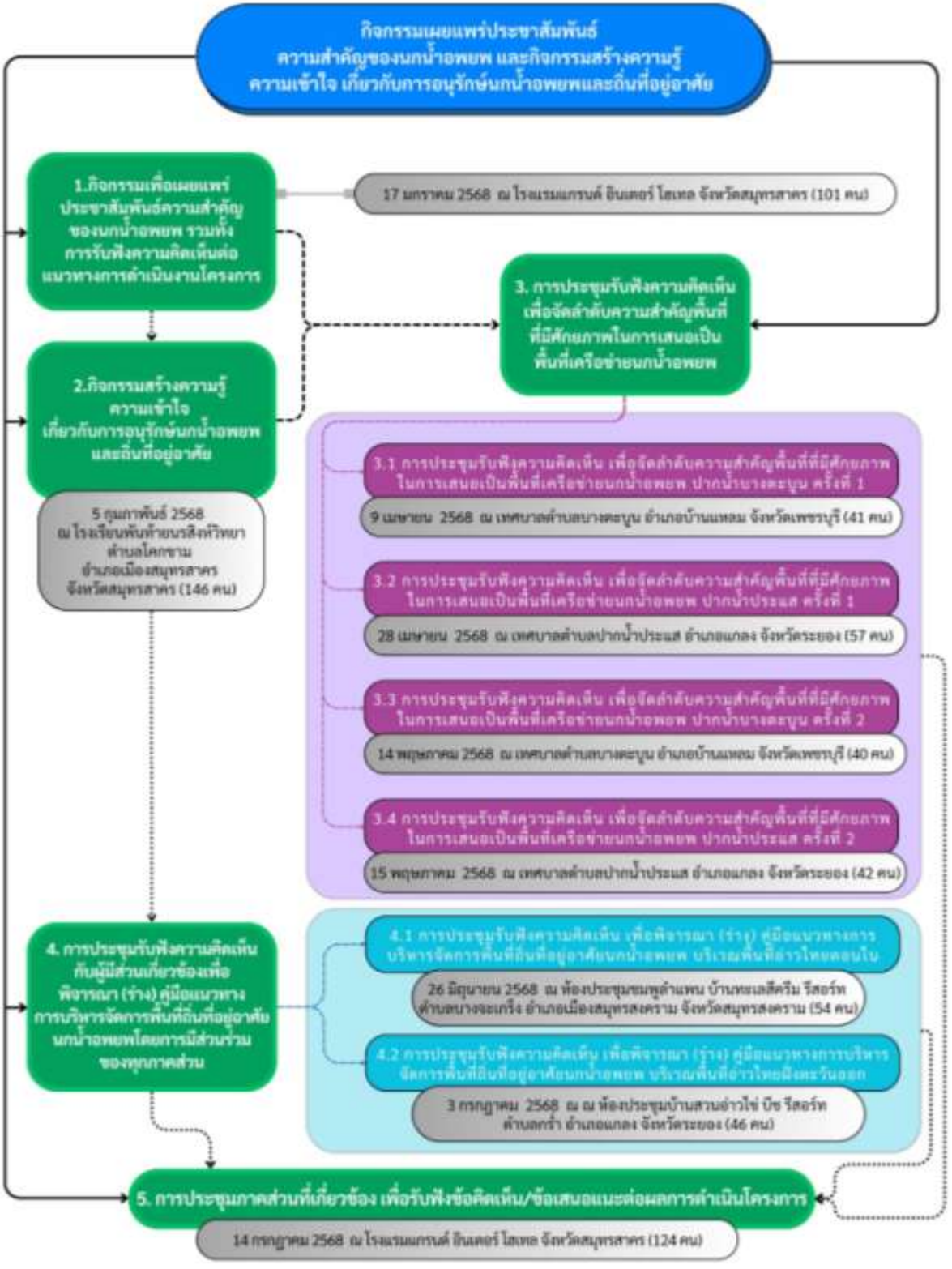
(4) การติดตามและประเมินสถานภาพพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

- การสำรวจและติดตามประชากรนกน้ำอพยพ โดยใช้เครื่องมือ เช่น การสำรวจนกน้ำประจำปี (Waterbird Census) และระบบบันทึกข้อมูลออนไลน์ (eBird) เพื่อเก็บข้อมูลจำนวนและชนิดนก
- การประเมินคุณภาพถิ่นที่อยู่อาศัย ตรวจสอบคุณภาพน้ำ ความสมบูรณ์ของพืชน้ำ และโครงสร้างของถิ่นอาศัยเป็นประจำ
- การติดตามภัยคุกคาม ด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการรบกวนจากมนุษย์ เพื่อกำหนดมาตรการแก้ไขทันที
- การจัดทำรายงานสถานการณ์ประจำปี จัดทำรายงานประจำปีที่รวมข้อมูลประชากรนกน้ำอพยพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าของมาตรการอนุรักษ์ เพื่อเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่สู่สาธารณะ

ส่วนที่ 4 เครื่องมือการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล อธิบายวิธีการติดตามประชากรนกน้ำอพยพ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการพื้นที่

9. กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย

กิจกรรมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย ภายใต้โครงการมุ่งเน้นความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของพันธมิตรในเส้นทางบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย ค.ศ. 2019-2028 (EAAFP Strategic Plan 2019 - 2028) ซึ่งเน้นส่งเสริมการสื่อสาร การให้ความรู้ และการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งสนับสนุนการวิจัย การติดตาม และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเสริมศักยภาพของผู้ดูแลพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน รวมทั้งกลุ่มของเยาวชน ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ เนื้อหาในบทนี้มีขอบเขตครอบคลุมการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน (ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนในพื้นที่) เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวางแผนการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้แก่กลุ่มเยาวชนและชุมชนท้องถิ่น การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) กิจกรรมเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความสำคัญของนกน้ำอพยพ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานโครงการ (2) กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย (3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ (4) การประชุมรับฟังความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา (ร่าง) คู่มือแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยนกน้ำอพยพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ (5) การประชุมภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ต่อผลการดำเนินโครงการ โดยจัดการประชุม ดังแสดงใน**ภาพที่ 9-1**

ภาพที่ 9-1 กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความสำคัญของนกน้ำอพยพ และกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย

เอกสารอ้างอิง

“แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม”, เล่ม 135 ตอนที่ 24 ก, ราชกิจจานุเบกษา, 6 เมษายน 2561

“ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)”, เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, ราชกิจจานุเบกษา, 13 ตุลาคม 2561

IUCN **.IUCN Red List of Threatened Species.** 2024

กฎกระทรวง กำหนดให้พื้นที่ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ และตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).** 2560.

กลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **ฉบับที่ 7 : ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ.** https://chm-thai.onep.go.th/?p=8192

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่อำเภอ บ้านแหลม อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2561

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2563

กฎกระทรวง กำหนดให้พื้นที่ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ และตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562

กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2567

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในป่าวไทยตอนใน พ.ศ. 2502

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST) .**Revised Checklist of Thai birds July 2022**

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย. **รายงานการสำรวจนกน้ำในพื้นที่ปากทะเล-แหลมผักเบี้ย เดือนกันยายน ปี 2567.** 2567

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **(ร่าง) กรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลกหลังปี ค.ศ. 2020.** 2565.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **TH-BIF ระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย.**

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (Thailand Red data).** 2560

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2560 - 2565).** 2560.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **แผนปฏิบัติการดานความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ พ.ศ. 2566-2570**. 2566

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). **แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570.** 2564

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.). **แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปี ที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569).** 2564

วัลยา ชนิตตาวงศ์ และมงคล ไชยภักดี**. นกอพยพในประเทศไทย.** 2548.

รายชื่อผู้ดำเนินโครงการ

โครงการขับเคลื่อนกลไกทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ และใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน ในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่

ผู้บริหารที่กำกับดูแลงาน

๑. นางชญานันท์ ภักดีจิตต์ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. นายทรงเกรียรติ ตาตะยานนท์ รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. นางกตัญชลี ธรรมกุล ผู้อำนวยการกองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

รายชื่อกรรมการ

๑. นายวัลลภ ปรีชามาตย์ ประธานคณะกรรมการ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก

๒. นางสาวตติยา อุยตระการ กรรมการ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

๓. นางอุษารัศม์ จันทร์ภักดี กรรมการ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

๔. นายพงศ์วรุตม์ ธีระวัฒน์ กรรมการ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

๕. นางสาวมยุรี ชัญพลา กรรมการและเลขานุการ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

รายชื่อคณะผู้ศึกษา
บริษัท เทสโก้ จำกัด

๑.	นางอรพินท์ คงเดชอดิศักดิ์	หัวหน้าโครงการ
๒.	ผศ.ดร. นฤมล แก้วจำปา	ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศวิทยา/สิ่งแวดล้อม
๓.	นางสาวฑัตตยา ทิพยาภา	ผู้เชี่ยวชาญด้านนก/ปักษีวิทยา (๑)
๔.	นายดนภัทร ตามรสุวรรณ	ผู้เชี่ยวชาญด้านนก/ปักษีวิทยา (๒)
๕.	รศ.ดร.อนุชา เพียรชนะ	ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการมีส่วนร่วม
๖.	ผศ.ดร. ปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูล
๗.	นางสาวขวัญข้าว สิงหเสนี	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนและข้อมูล Site Information Sheet
๘.	ดร.สาโรจน์ โพธิ์เกษม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนบริหารจัดการระดับพื้นที่
๙.	ดร.ธีรเวทย์ ลิมโกมลวิลาศ	ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
๑๐.	ว่าที่ร้อยตรีนิยม ทองเหมือน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
๑๑.	นายทรงยศ อยู่สุข	ผู้เชี่ยวชาญด้านฐานรีโมทเซ็นซิ่งและฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ
๑๒.	นางสาวภานิชา ตรูวิเชียร	ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์
๑๓.	นางสาววนิดา แสงราช	ผู้ประสานงานโครงการ/นักวิชาการด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์
๑๔.	นางสาวกนกพร ผาสอน	นักวิชาการด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์
๑๕.	นางสาวพิชามญชุ์ ชยาภิวัฒน์	ผู้ช่วยผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม
๑๖.	นางสาวอารีย์ แซ่ล้อ	ผู้ช่วยผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม
๑๗.	นายภัทรพล จงกลนี	ผู้ช่วยผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม